स्वागतम्

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना

प्रस्तुतीकरण ढाँचा

- ✓ परियोजनाको संक्षिप्त परिचय
- ✓ परियोजनाको हाल सम्मका उपलब्धिहरु
- ✓ आ. व. २०८०/८१ को चौथो त्रैमासिक तथा वार्षिक अवधिको प्रगति विवरण
- ✓ समस्या तथा चुनौतिहरु
- ✓ मेडियामा परियोजना
- ✓ केही झलकहरु फोटो, भिडियो

परियोजनाको सोच, लक्ष्य एवं उद्देश्य

सोच

कृषिमा आधारित अर्थतन्त्रबाट कृषिजन्य उद्योगमा रुपान्तरित आधुनिक, व्यावसायिक, दिगो एवं आत्मनिर्भर कृषि क्षेत्रको विकास गर्ने

लक्ष्य

समग्र कृषि मूल्य शृङ्खलाका अवयवहरूको एकीकृत संयोजन र परिचालनमार्फत खाद्य पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्दै कृषि औद्योगिकीकरण उन्मुख दिगो आर्थिक अवसरहरू सिर्जना गरी राष्ट्रको समग्र विकासमा टेवा पुर्याउने ।

उद्देश्यहरु

१. प्रमुख कृषि उपजहरुको विशिष्टिकृत क्षेत्रहरु निर्माण गर्ने,

२. निर्यातयोग्य कृषि वस्तुहरुको मूल्य अभिवृद्धि गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने,

३. कृषिलाई सम्मानजनक नाफामुखी व्यवसायका रुपमा विकास गर्दै रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्ने र

४. बहुसरोकारवाला निकायहरु बीचको कार्यमूलक समन्वय मार्फत प्रभावकारी सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गर्ने।

परियोजना अवधिः २०७३ श्रावण – २०८३ असार (१० वर्ष)

पन्ध्रौं योजनामा रुपान्तरणकारी आयोजनाको रुपमा पहिचान गरिएको

परियोजनामा प्राथमिकता प्राप्त बाली/वस्तुहरु

१) धान
२) गहुँ
३) तरकारी
४) आलु
५)दलहन/तेलहन बाली (सिमी, भटमास, मुसुरो, तोरी)
६)दुध (गाई, भैसी)
७)मासु (बाखा, बंगुर)
८)मकै
९) सुन्तलाजात फलफूल (सुन्तला, जुनार, कागती)
१०) स्याउ/ओखर
११) आँप
१२) केरा
१३) माछा
१४) निर्यात प्रवर्द्धन बाली (कफी, अलैची, अदुवा/बेसार)
१५)मौरी

खाद्य तथा पोषण सुरक्षाका लागि आधारभूत बाली

आयात प्रतिस्थापन

निर्यात प्रवर्द्धन

परियोजना कार्यान्वयन लक्ष्य

- परियोजनाको कार्य क्षेत्रः ७७ जिल्ला
- बाली विशेषको सुपरजोन (न्यूनतम क्षेत्रफल १००० हे.) : २१
- बाली/बस्तु विशेषको जोन (बाली- न्यूनतम क्षेत्रफल ५०० हे., पशु- संख्याको आधारमा, मौरी- घार संख्या) : ३००
- ब्लक बिकास कार्यक्रम (बाली- न्यूनतम क्षेत्रफल १०० हे.; पशु- संख्याको आधारमा, मौरी- घार संख्या): १५००- प्रदेश सरकार तर्फ
- पकेट विकास कार्यक्रम (बाली- न्यूनतम क्षेत्रफल १० हे.; पशु संख्याको आधारमा मौरी - घार संख्या) : १५०००- स्थानीय तह तर्फ
- कुल प्रक्षेपित बजेट लागत रु. १ खर्ब ३० अर्ब बजेट

परियोजना कार्यान्वयनको संगठनात्मक व्यवस्था

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

↓

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना
परियोजना व्यवस्थापन एकाइ (१)

↓

परियोजना कार्यान्वयन एकाइ (४८ जिल्ला)

↓

२०६ जोन, २१ सुपरजोन
(कार्यक्षेत्र :७७ जिल्ला)

- ७ वटा प्रदेश अन्तर्गतका जिल्ला स्थित कृषि/पशु सेवासँग सम्बन्धित १३८ वटा कार्यालयबाट ब्लक विकास कार्यक्रम संचालनमा
- ७५३ वटा स्थानीय तहबाट पकेट विकास कार्यक्रम संचालनमा

परियोजना सम्भागहरुको स्थिति

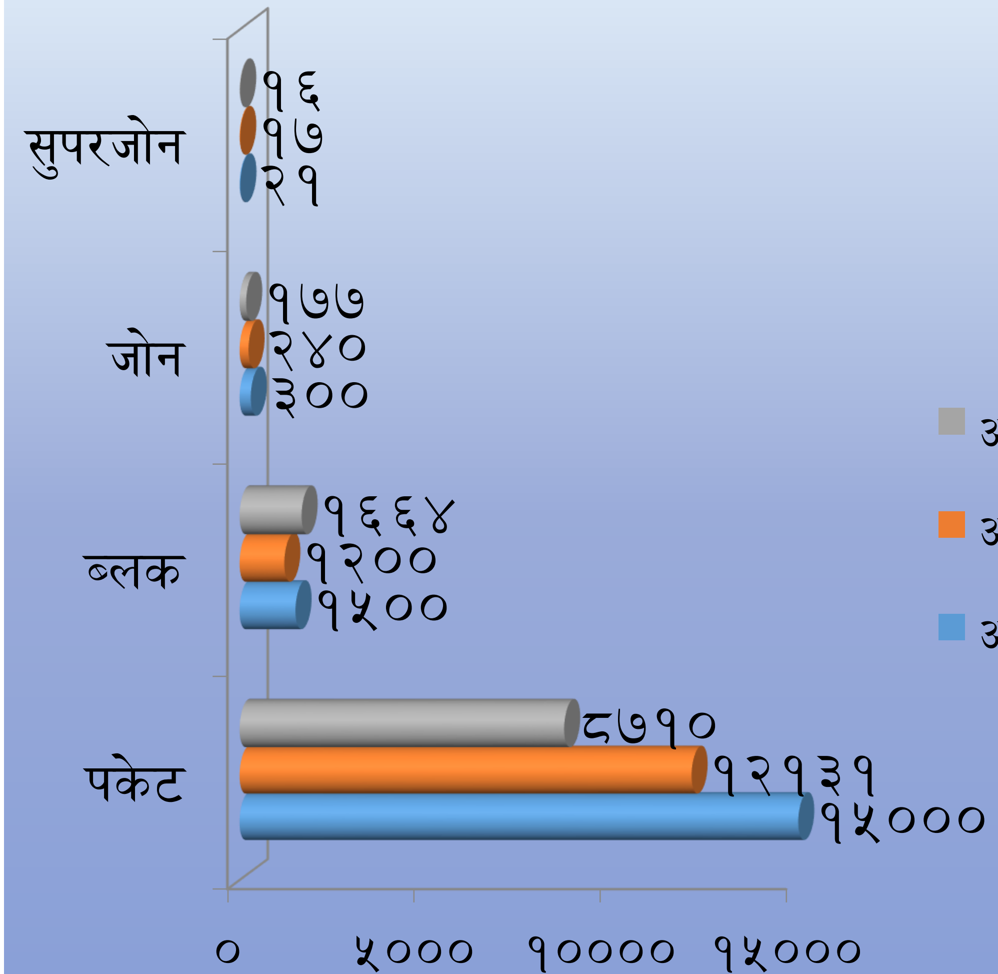

आ.व.२०८१/८२मा सुपरजोन ५, जोन ३५ र पकेट ४५२ वटा थप हुने।

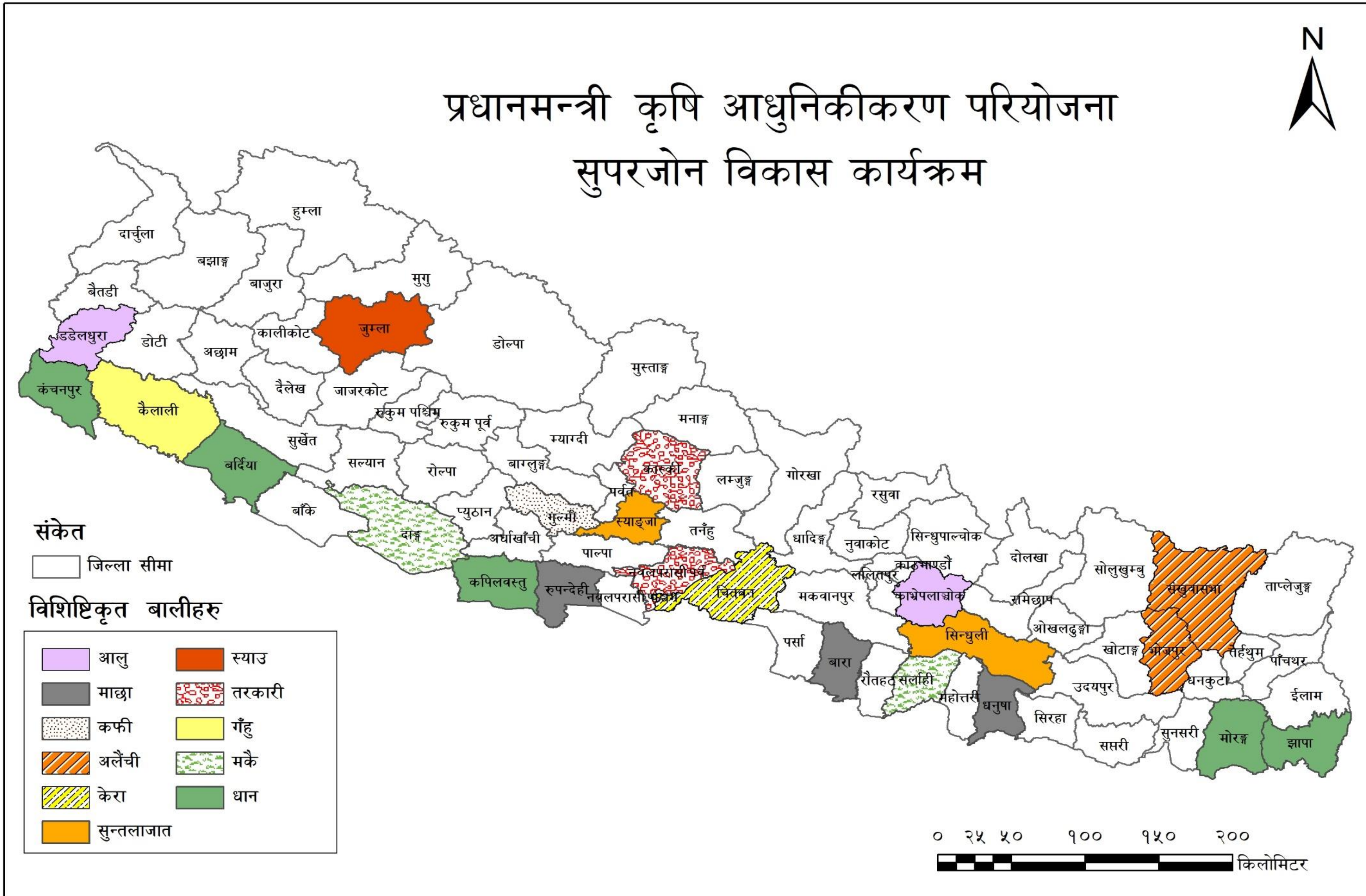

N
प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना
सुपरजोन विकास कार्यक्रम
हुम्ला
दार्चुला
बझाङ्ग
बाजुरा
मुगु
बैतडी
डडेलधुरा
डोटी
अछाम
कालीकोट
जुम्ला
डोल्पा
मुस्ताङ्ग
कंचनपुर
कैलाली
दैलेख
जाजरकोट
रुकुम पश्चिम
रुकुम पूर्व
मनाङ्ग
सुर्खेत
म्याग्दी
बर्दिया
सल्यान
रोल्पा
बाग्लुङ्ग
कास्की
लम्जुङ्ग
गोरखा
रसुवा
पर्वत
बाँके
प्युठान
गुल्मी
स्याङ्जा
तनहुँ
दाङ्ग
अर्घाखाँची
धादिङ्ग
नुवाकोट
सिन्धुपाल्चोक
पाल्पा
दोलखा
सोलुखुम्बु
काठमाण्डौं
ललितपुर
कपिलवस्तु
रुपन्देही
नवलपरासी पूर्व
नवलपरासी पश्चिम
चितवन
मकवानपुर
काभ्रेपलाञ्चोक
रामेछाप
संखुवासभा
ताप्लेजुङ्ग
ओखलढुङ्गा
सिन्धुली
पर्सा
बारा
खोटाङ्ग
भोजपुर
तेह्रथुम
पाँचथर
रौतहट
सर्लाही
महोत्तरी
धनुषा
धनकुटा
उदयपुर
इलाम
सिरहा
सुनसरी
मोरङ्ग
झापा
सप्तरी
संकेत
जिल्ला सीमा
विशिष्टिकृत बालीहरु
आलु
स्याउ
माछा
तरकारी
कफी
गँहु
अलैंची
मकै
केरा
धान
सुन्तलाजात
० २५ ५० १०० १५० २००
किलोमिटर

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना
जोन विकास कार्यक्रम

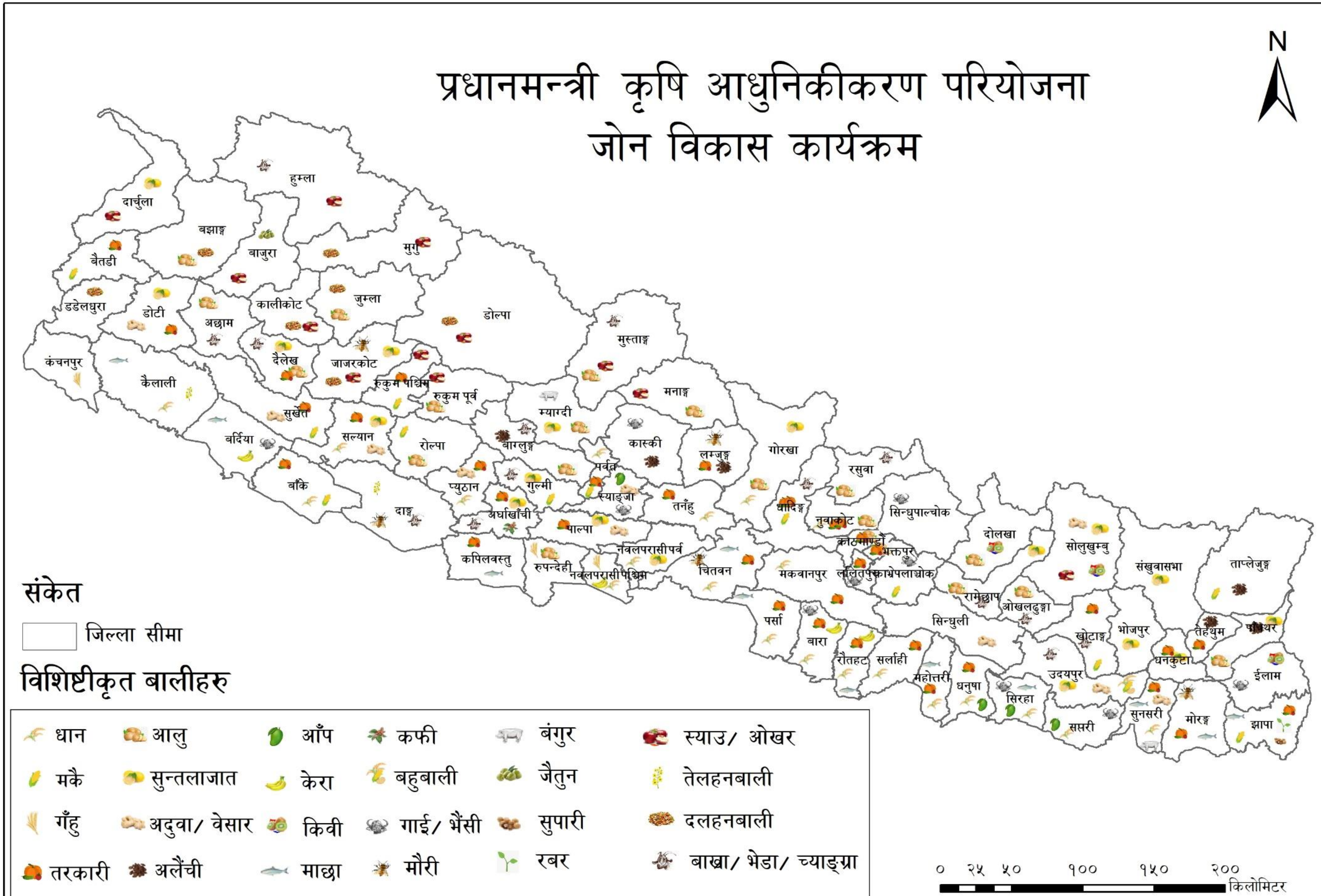

जोन/सुपरजोन सञ्चालित जिल्ला (२०८०/८१ सम्म)

बाली/वस्तु	जोन		सुपरजोन	
	संख्या	जिल्ला	संख्या	जिल्ला
धान	१९+२	मोरङ, सुनसरी, सिरहा, धनुषा, सर्लाही, रौतहट, चितवन, गोरखा, प्युठान, सल्यान, पर्वत, सुसरी, बारा, पर्सा, नुवाकोट, मकवानपुर, तनहु, बाँके, कैलाली	४+१	झापा, कञ्चनपुर, कपिलवस्तु, बर्दिया
मकै	१३	झापा, खोटाङ, सिन्धुपाल्चोक, पर्वत, गुल्मी, रोल्पा, बाँके, बैतडी, धादिङ, ताप्लेजुङ, सर्लाही, गुल्मी, रुकुम पश्चिम, सुर्खेत	१+१	दाङ
गहुँ	३	नवलपरासी, रुपन्देही, कञ्चनपुर	१	कैलाली
बहुबाली	१	उदयपुर		
तरकारी	२८	धनकुटा, सुनसरी, महोत्तरी, पर्सा, नुवाकोट, धादिङ, चितवन, मकवानपुर, ललितपुर, तनँहु, नवलपरासी व सु पू, पाल्पा, कपीलवस्तु, रुकुम पश्चिम, अर्घाखाँची, सुर्खेत, रौतहट, मोरङ, तेह्रथुम, खोटाङ, भक्तपुर, काठमाण्डौ, धादिङ, लमजुङ, पर्वत, प्युठान, सल्यान, बैतडी	१	कास्की
आलु	१७	ओखलढुङ्गा, रामेछाप, रसुवा, नुवाकोट, भक्तपुर, काठमाण्डौ, बाग्लुङ, दैलेख, बझाङ, अछाम, पाँचथर, दोलखा, गोरखा, मनाङ, म्याग्दी, रोल्पा, रुकुम पूर्व	२	काभ्रेपलाञ्चोक, डडेलधुरा

क्रमश...

बाली/वस्तु	जोन		सुपरजोन	
	संख्या	जिल्ला	संख्या	जिल्ला
दलहनबाली	६	मुगु, डडेल्धुरा, डोल्पा, जुम्ला, कालिकोट, बझाङ		
तेलहनबाली	२	दाङ, कैलाली		
स्याउ/ओखर	११	मनाङ, मुस्ताङ, कालीकोट, डोल्पा, हुम्ला, दार्चुला, रुकुम पूर्व, सोलुखुम्बु. जाजरकोट, मुगु, बाजुरा	१	जुम्ला
सुन्तलाजात	१५	सोलुखुम्बु, उदयपुर, गोरखा, म्याग्दी, नवलपरासी पूर्व, गुल्मी, जाजरकोट, दैलेख, रामेछाप, धनकुटा, संखुवासभा, भोजपुर, पाल्पा, डोटी, दार्चुला	२	सिन्धुली, स्याङ्जा
केरा	४	चितवन, रौतहट, नवलपरासी पश्चिम, बर्दिया		
आँप	४	सप्तरी, सिरहा, धनुषा, स्याङ्जा		
किवी	३	इलाम, दोलखा, सोलुखुम्बु		
अलैंची	७	ताप्लेजुङ, पाँचथर,सखुवासभा, तेह्रथुम, भोजपुर, लमजुङ, कास्की		
अदुवा/बेसार	९	सोलुखुम्बु, उदयपुर, सुनसरी, स्याङ्जा, सल्यान, सुर्खेत, डोटी, सिन्धुली र पाल्पा		
कफी	१	अर्घाखाँची	१	गुल्मी

क्रमश...

बाली/वस्तु	जोन		सुपरजोन	
	संख्या	जिल्ला	संख्या	जिल्ला
सुपारी	१	झापा		
रबर	१	झापा		
जैतुन	१	बाजुरा		
माछा	६	मोरङ, सुनसरी, महोत्तरी, कपिलवस्तु, सिरहा, बर्दिया	३	धनुषा, बारा, रुपन्देही
गाई/भैंसी	७	सप्तरी, इलाम, बारा, सिन्धुपाल्चोक, काभ्रे, ललितपुर, स्याङजा		
बंगुर	२	सुनसरी, म्याग्दी		
बाख्रा/भेडा/च्याङ्ग्रा	११	रामेछाप, अर्घाखाँची, दैलेख, अछाम, ओखलढुंगा, खोटाङ, रसुवा, मुस्ताङ,बागलुङ, गुल्मी, हुम्ला		
मौरी	४	दाङ, चितवन, जाजरकोट, लमजुङ		
जम्मा	**१७७**	७१ वटा जोन २०७८/७९ देखि सञ्चालनमा रहेका	१६	

आ.व. २०८१/८२ मा स्तरोन्नति भएका सुपरजोन

- भोजपुर अलैची जोन र संखुवासभा अलैची जोन- अलैची सुपरजोन
- मोरंग धान जोन- धान सुपरजोन
- सर्लाही मकै जोन- मकै सुपरजोन
- चितवन केरा जोन- केरा सुपरजोन;
- नवलपरासी वर्दघाट सुस्ता पुर्व तरकारी जोन- तरकारी सुपरजोन

आ.व. २०८१/८२ देखि थप भएका जोनहरु

क्र.सं.	जिल्ला	जोन	क्र.सं.	जिल्ला	जोन
१	पाँचथर	सुन्तला	२	सल्यान	सुन्तलाजात
३	इलाम	अलैची	४	महोत्तरी	धान
५	उदयपुर	बाख्रा	६	सर्लाही	तरकारी
७	झापा	तरकारी र माछा	८	रौतहट	माछा
९	मोरङ	मौरी	१०	बारा	केरा र तरकारी
११	सिराहा	गाईभैंसी	१२	पर्सा	माछा
१३	कास्की	गाई/भैंसी	१४	नुवाकोट	तरकारी
१५	मुस्ताङ	आलु	१६	धादिङ	बाख्रा
१७	बागुलङ	अलैंची	१८	चितवन	माछा
१९	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	धान	२०	रुकुम पश्चिम	ओखर
२१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	धान	२२	जुम्ला	आलु
२३	अर्घाखाँची	सुन्तला	२४	जाजरकोट	दलहन
२५	प्यूठान	अदुवा/बेसार	२६	दैलेख	तरकारी
२७	दाङ	बाख्रा	२८	डँडेलधुरा	तरकारी
२९	बाँके	तरकारी	३०	कैलाली	माछा
३१	बर्दिया	गाई/ भैसी	३२	रुपन्देही	आलु
३३	धनुषा	तरकारी			

बाली अनुसारको सुपरजोन/जोन विकास कार्यक्रम विवरण

बाली	सुपरजोन जम्मा
धान	५
मकै	२
गहुँ	१
तरकारी	२
आलु	२
स्याउ/ओखर	१
सुन्तलाजात	२
कफी	१
माछा	३
केरा	१
अलैंची	१
जम्मा	२१

बाली	जोन जम्मा	बाली	जोन जम्मा
धान	२१	किवी	३
मकै	१३	अलैंची	७
गहुँ	३	अदुवा/बेसार	१०
बहुबाली	१	कफी	१
तरकारी	३५	सुपारी	१
आलु	२०	रबर	१
दलहन	७	जैतुन	१
तेलहन	२	माछा	११
स्याउ/ओखर	१२	गाई/भैंसी	१०
सुन्तलाजात	१८	बंगुर	२
केरा	४	बाख्रा/भेडा/च्याङ्ग्रा	१४
आँप	४	मौरी	५
जम्मा जोन संख्या			२०६

संभागहरु	लक्ष्य	०७३/७४	०७४/७५	०७५/७६	०७६/०७७	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	जम्मा
सुपरजोन	२१	७	४	३	२	-	-	-		५	१६
जोन	३००	२५	१४	३१	३६	-	७१	-		३५	२०६

आ.व.२०७३/७४ देखि ०८०/८१ सम्म परियोजनामा लगानी र खर्चको अवस्था

(बजेट रु. लाखमा)

आर्थिक वर्ष	संघीय निकाय	प्रदेश मन्त्रालय अन्तरगत	स्थानीय तह	जम्मा
आ.व. २०७३/७४ देखि २०८०/८१ सम्मको विनियोजित बजेट	२८१८६५	१०७५८८	१०५४३९	४९४८९२
आ.व. २०८०/८१ सम्म खर्च	१९१७०६	६७०५७	७७४३५	३३४७८१
आ.व. २०८०/८१ सम्म खर्चको प्रतिशत	६८ %	६२%	७३%	६८%

- आ.व. २०८०/८१ सम्मको प्रक्षेपित बजेट रु. ९० अर्व २२ करोड
- प्रक्षेपित बजेटको तुलनामा विनियोजित बजेटको प्रतिशत ५४%

वार्षिक प्रक्षेपित बजेट विनियोजन र खर्चको अवस्था

आ.व. २०८०/८१ सम्मको वित्तीय विवरण (रु हजारमा)

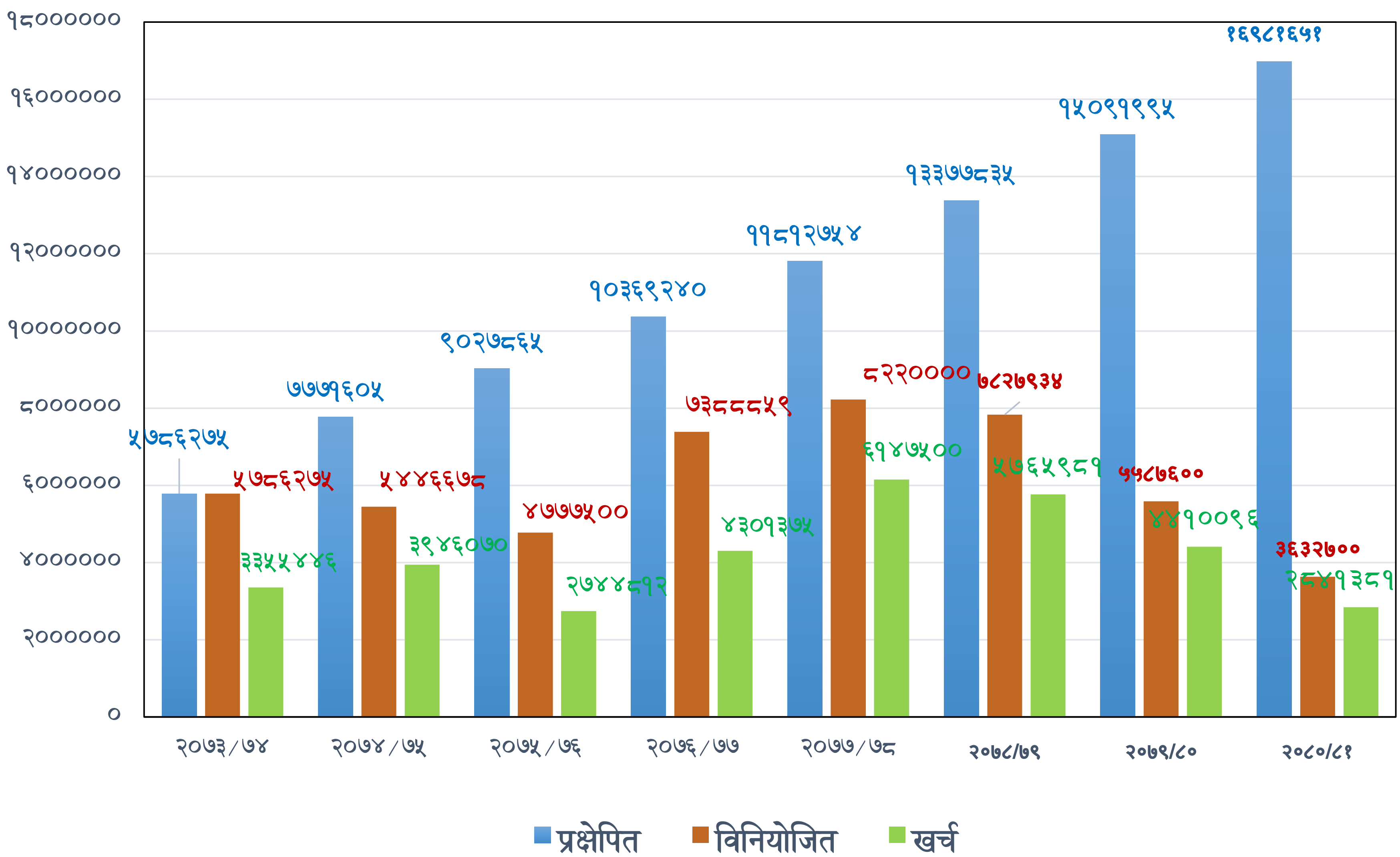

जनशक्ति विवरण

क्र.स.	प्रदेशको नाम	दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	रिक्त %
१	परियोजना व्यवस्थापन एकाइ	२९	२६	३	१०
२	कोशी प्रदेश	१४३	१२७	१६	११
३	मधेश प्रदेश	७३	६३	१०	१४
४	बागमती प्रदेश	१२०	१००	२०	१७
५	गण्डकी प्रदेश	१११	९४	१७	१५
६	लुम्बिनी प्रदेश	१३३	११४	१९	१४
७	कर्णाली प्रदेश	९३	७५	१८	१९
८	सुदूर पश्चिम प्रदेश	८६	७०	१६	१९
	जम्मा	७८८	६६९	११९	१८

जनशक्ति विवरण थप..

कुल जनशक्तिः ७८८
स्थायी तर्फः २६५
अस्थायी/करारः ५२३
अधिकृत स्तरको पदपुर्ती अवस्था

पद	संख्या	पदपुर्ती	रिक्त
रा.प.प्र.प्रा	१	०	१
रा.प.द्धि	४१	३०	११
रा.प.तृ (का.प्रमुख)	१३	८	५
रा.प.तृ (का प्रमुख वाहेक)	८०	३५	४५
कूल	१३५	७०	६५

परियोजनाका हालसम्मका उपलव्धीहरु

लाभान्वित जनसंख्या

लाभान्वित जनसंख्या (आ.व. २०७३/७४ देखि २०८०/८१ सम्म)								
प्रदेश	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाती	अन्य	युवा	कूल जम्मा
२०७३|७४	२४६७४	३७०६५	६१७३९	५४४१	२१६७६	३४६२२	१८५२२	६१७३९
२०७४।७५	२७१५४	४०५९६	६७७५०	६२४९	२७७७३	३३७२८	२०३२५	६७७५०
२०७५।७६	४९३२१	४५२१०	९४५३१	१०७८३	३६४०१	४७३४७	२८३५९	९४५३१
२०७६।७७	१३९५६१	१४२३०९	२८१८७०	२३६७८	१०४४९१	१५३७०१	८४५६१	२८१८७०
२०७७।७८	१२८६११	१५१२९७	२७९९०८	३२३२५	९२११७	१५५४६५	९१२८५	२७९९०८
२०७८।७९	१२६८५३	११२२७५	२३९१२८	३०७४२	९३८९९	११४४८७	९६६५६	२३९१२८
२०७९।८०	१२७०३७	१२३८४७	२५०८८४	३२३७०	९२०१२	१२६५०२	८०९८५	२५०८८४
२०८०/८१	१०४६६६	१०७३०३	२११९६९	२८६३०	६९६१३	९५०६७	५६३०१	१९३३०९
जम्मा	७२७८७७	७५९९०२	१४८७७७९	१७०२१८	५३७९८२	७६०९१९	४७६९९४	१४६९११९

रोजगारी आ.व. २०७३/७४ देखि २०८०/८१ सम्म

आ.व.	आंशिक		पूर्ण		जम्मा	
	प्रक्षेपित	प्रगति	प्रक्षेपित	प्रगति	प्रक्षेपित	प्रगति
२०७३|७४	८७०००	६७१७८	४३५००	२३५१२	१३०५००	९०६९०
२०७४।७५	६३४६२०	२८१४००	३१३७१	२५३२६	६६५९९१	३०६७२६
२०७५।७६	६३४६२०	३९६०३०	३१७३१	२७७२२	६६६३५१	४२३७५२
२०७६।७७	५८९२९०	४४३४६७	५९४६५	४८७८१	६४८७५५	४९२२४८
२०७७।७८	५८९२९०	३८३०३८	२९४६५	२३५७२	६१८७५५	४०६६१०
२०७८।७९	६०२२९०	१०४६२९	३०११५	२२०४९	६३२४०५	१२६६७८
२०७९।८०	५५५९६०	८२४८८	२७७९८	१६४५०	५८३७५८	९८९३८
२०८०|८१	५५६०८०	१८९२८२	२७८०४	२४७५५	५८३८८४	२१४०३७
जम्मा	४२४९१५०	१९४७५१२	२८१२४९	२१२१६७	४५३०३९९	२१५९६७९

परियोजनाका उपलब्धिहरु (Output level indicators)

सुचक	उपलव्धी	सुचक	उपलव्धी
चक्लावन्दी खेती	८७५९ हे.	चिस्यान घर	५९
प्राविधिक शिक्षालय संगको सहकार्य	३११ शिक्षालय, १३४९० विद्यार्थी	रष्टिक हाउस	५७
कृषि इन्टर्न परिचालन	२८२९	सेलार स्टोर	२०
प्राथमिक उद्योग	१६२	गोदाम घर	२७
अलैची भट्टी (सुधारिएको)	६२०	संकलन केन्द्र	२८८
ढुवानी साधन	१२०	पोष्टहार्भेष्ट सेन्टर	४६६
राइपेनिंग च्याम्वर	८	कस्टम हायरिंग सेन्टर	६०७

परियोजनाका उपलब्धिहरु (Output level indicators)

सुचक	उपलव्धी	सुचक	उपलव्धी
औजार/ मेसिन	५४१८२ प्लस	वाख्रा/भेडा/च्यांग्रा खोर निर्माण	१५१३
साना सिंचाई संख्या	१४७६७	फलफुल, तरकारी, मसलावाली र घासवाली विरुवा उत्पादनका लागि नर्सरी	५१८
साना सिंचाई क्षेत्रफल	२९२४३	माछा पोखरी निर्माण	१८३०
वीउ श्रोत केन्द्र	८४	भकारो सुधार	७०८०
पशुनश्ल श्रोतकेन्द्र	८६	हाइटेक ग्रीन हाउस	१०
मत्स्य ह्याचरी	३२	सेमी हाइटेक ग्रीन हाउस	१२४
पशुनश्ल सुधार	९६६	प्लाष्टिक टनेल निर्माण	५४९५+

परियोजनाका उपलब्धिहरु (Output level indicators)

सुचक	उपलव्धी	सुचक	उपलव्धी
पिविएस आलु उत्पादनका लागि स्क्रीन हाउस	८	खाद्यान्न वालीको क्षेत्रविस्तार	३०८१० हे.
टिस्युकल्चर ल्याव स्थापना	४	फलफुल वालीको क्षेत्रविस्तार	८९८२ हे.
जैविक विषादी उत्पादन कारखाना	८	तरकारी वालीको क्षेत्रविस्तार	६१३१ हे.
प्रांगारिक मल कारखाना	८	आलु वाली क्षेत्रविस्तार	३३५५ हे.
TMR उद्योग	२	मसलावाली क्षेत्र विस्तार	२९०६ हे.
जिउदो माछा पसल	४३	दालवाली क्षेत्रविस्तार	७७३ हे.
दुग्ध संकलन केन्द्र स्थापना एवं सुदृढीकरण	२५	कफि क्षेत्र विस्तार	२७७ हे.
उच्च घनत्व स्याउ रोपण	62 हे	न्युनतम समर्थन मुल्यमा धान खरिद	४०००० मे.ट

परियोजना अन्तर्गत जोन/सुपर जोनको राष्ट्रिय उत्पादनमा हिस्सा (Outcome level indicators)

बाली/वस्तु जात	परियोजना क्षेत्रफल/उत्पादन		राष्ट्रिय क्षेत्रफल/ उत्पादन		जोन/सुपरजोनको हिस्सा (%)		उत्पादकत्व	
	क्षेत्रफल (हे./संख्या)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे./संख्या)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल/ संख्या	उत्पादन	परियोजना	राष्ट्रिय
धान	६५०८३	३११७४७	१४७७३७८	५१३०६२५	४.४	६.०७	४.७९	३.४७
मकै	१८५५३	८८६८३	९८५५६५	३१६०३९७	१.८८	२.८०	४.७८	३.२
गहुँ	४२६६	१५६९८	७१६९७८	२१४४५६८	०.५९	0.७३	३.६८	२.९९
तरकारी	१८४३०	३२६२११	२८९८३९	४१५३१५७	६.३५	७.८५	१७.७	१४.३२
आलु	१२३४५	२८७३९१	१९८२५६	३४१०८२९	६.२२	८.४२	२३.२८	१७.२
स्याउ	८१०८	३७६४३	१३८१३	५२७५३	५८.६९	७१.३६	१०.२	८.४५
सुन्तालाजात	९४३१	७३८१८	३४५२७	२३६९९०	२७.३१	३१.१४	११.१८	९.८८
केरा	२८५६	१११६३४	२१४१३	३३९३९६	१३.३३	३२.९	३९.०६	१५.८५
आँप	२९८५	४३१२०	५३४५८	४९८८५९	५.५८	८.६४	१९.२६	१२.३०
अलैंची	६८५५	४०२७	१५९७५	८७१४	४२.९७	४६.२१	०.५८	०.५४
दलहन	१७५५	२१०६	३३४५५०	४०८३७१	०.५२	०.५१	१.२	१.१८
तेलहन	२२००	३५२०	२६०६४५	२८७३४४	०.८५	१.२६	१.६	१.१०
दूध*	१७६२३३	१७४३१२	२८३९६८३	२५६६६१४	६.२	६.८		
माछा**	९७५२	३६७६६	२२३८०	७७३२०	४३.५७	४७.५५	५.८	५.४६
मासु***	१७७५८०	२८७७	१५१३७६२५	१०५१६९	१.१७	४.४६		
मह/घार संख्या	३६६७५	११००	२४८९९५	५१६८	१४.७३	२१.२८	०.०३	०.०२

पन्ध्रौ योजनाको लक्ष्य र PMAMP प्रगति

नतिजा सूचक	एकाइ	पन्द्रौ योजनाको आधार वर्ष २०७५/७६	योजना अवधिको लक्ष्य २०८०/८१	हालसम्मको प्रगति राष्ट्रिय स्तर	PMAMP
प्रमुख कृषि बाली तथा उपजको उत्पादकत्व (* प्रारम्भिक अनुमान)					
धान	मेट/हे	३.७६	४.५	३.९८	४.९७
मकै		२.८४	४.०	३.२३*	४.७८
गहुँ		२.८५	३.५	३.०१*	३.६८
तरकारी		१४.३७	२०	१४.५५*	१७.७
आलु		१६.०५	२२	१७.७६*	२३.२८
फलफूल		९.८१	१२	११.१५*	१६.१
माछा		४.९३	६	५.६*	५.८

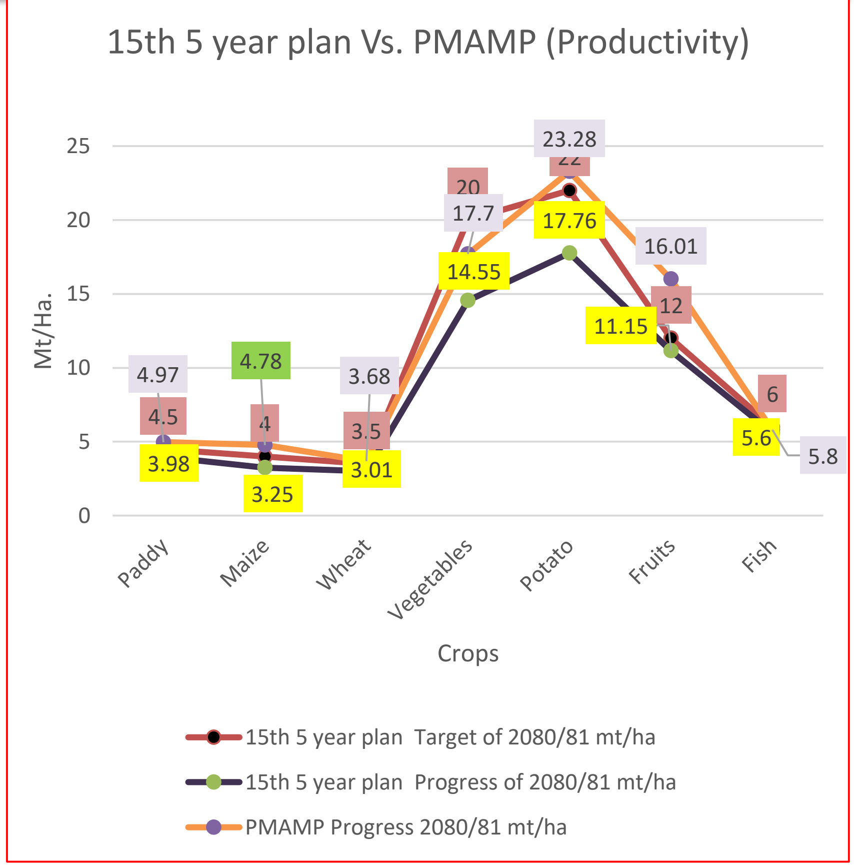

२०८२/८३ सम्म परियोजनाको अनुमानित क्षेत्रफल जोन/ सुपरजोन =१७१००० हे.
हालसम्मको प्रगति = १५२८६७ हे.

परियोजना कार्यान्वयनवाट प्राप्त सफल दीर्घकालीन प्रभावहरु (Long term impact)

१. निश्चित वाली/ वस्तुहरुको तीव्र व्यवसायीकरण

तरकारी तथा टनेलमा गोलभेडा, सुन्तलाजातको फलफुल, केरा, माछा, आलु

- तरकारीमा ५८६९.५ हे क्षेत्रफल विस्तार भई ९९७८१ मे.ट र उत्पादकत्व वृद्धि वाट थप ४३७१९.३ मे.ट गरि कुल १४३५०० मे.ट थप तरकारी वार्षिक रुपमा उत्पादन भएको
- परियोजनावाट हालसम्म करिव ५००० प्लाष्टिक टनेल निर्माण भई वार्षिक ३९००० मेट गोलभेडा उत्पादन भएको
- गत आ.व मा केही गोलभेडा नेपालवाट औपचारिक रुपमा भारतमा निकासी समेत भएको
- सुन्तलाजातको फलफुलमा वार्षिक २०५५९ मे.ट ले उत्पादनमा वृद्धि भएको
- केरामा वार्षिक रुपमा ७२६८५ मे.ट उत्पादन वृद्धि भएको
- माछामा परियोजना वाट १२४६१ मेट थप माछा वार्षिक रुपमा उत्पादन वढेको
- आलुमा १२८२२२ मेट थप उत्पादन वृद्धि भएको देखिन्छ जसको पुष्टी नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानको प्रारम्भिक अध्ययन वाट पनि हुन्छ
- नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानवाट भएको अध्ययनको प्रारम्भिक नतिजा अनुसार परियोजनावाट वार्षिक रु १७ अर्व भन्दा वढिको कृषि उपजको उत्पादन वढेको देखिन्छ तसर्थ हालसम्म यस परियोजनामा लगानीको पूर्ण रुपले औचित्य पुष्टि समेत हुन्छ

परियोजना कार्यान्वयनवाट प्राप्त सफल दीर्घकालीन प्रभावहरु (Long term impact) /उपलब्धीहरु

- नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानवाट भएको अध्ययनको प्रारम्भिक नतिजा अनुसार परियोजनावाट वार्षिक रु १७ अर्व भन्दा वढिको कृषि उपजको उत्पादन वढेको देखिन्छ तसर्थ हालसम्म यस परियोजनामा लगानीको पूर्ण रुपले औचित्य पुष्टि समेत हुन्छ।

तालिका ३.५

आ. व. २०७८/०७९मा बाली/वस्तुहरूले ढाकेको क्षेत्रफल/सङ्ख्या/उत्पादन

क्र. सं.	बाली/वस्तु	क्षेत्रफल (हे./संख्या)	उत्पादन (मे. टन)	राष्ट्रिय औसत उत्पादकत्व अनुसार हुने उत्पादन	परियोजनाबाट थप भएको उत्पादन
१	धान	९८४९९	४४६०६८	३४२०६८	१०४०००
२	मकै	३८२६१	१६३९३२	१२०५९४	४३३३८
३	गहुँ	९००९	३७८४७	२६९४७	१०९००
४	दलहन	६९८७	९५०५	८५२९	९७६
५	तेलहन	३१२७	४८१८	३४४७	१३७१
६	तरकारी	६५३६४	१०९२८४५	९३६६१९	१५६२२६
७	आलु	३०५५३	६४४५७२	५२५६४१	११८९३१
८	स्याउ	८८५७	८८६८५	७४८१७	१३८६८
९	सुन्तालाजात फलफूल	१८०२०	१९२९५४	१७०७११	२२२४३
१०	केरा	६०३९	१०६३५३	९५७३०	१०६२३
११	आँप	६४९६	८१९०८	७९८७७	२०३१
१२	अलैचीं	८८३०	६००७	४८१७	११९०
१३	अदुवा/बेसार	११४६३	१७९२१८	१४६९५२	३२२६६
१४	दूध	३६७००	५७०६०	३२५९५	२४४६५
१५	माछा	७६९५	४३८३८	४०८६७	२९७१
१६	मासु	४८३,५४८	१७,७८६	१५,२४३	३,५४२
१७	मौरी घार	७१७३६	२५१०	१४८९	१०२१
परियोजनाको हस्तक्षेपबाट थप भएको उत्पादन (मे. टन)					५,४९,९६२
परियोजनाको थप उत्पादन (दुध, मासु र मह बाहेक) (मे. टन)					५,२०,९३४
अनुमानित मौद्रिक आय (ने. रू.)					१७ अर्ब ४३ करोड

श्रोत: परियोजनाको वार्षिक प्रतिवेदन २०७९/०८० र परियोजना सर्वेक्षण २०७९

परियोजना कार्यान्वयनवाट प्राप्त सफल दीर्घकालीन प्रभावहरु (Long term impact)

२. यान्त्रीकरण

कस्टम हायरिंग सेन्टर स्थापना तथा अन्य यन्त्र उपकरणहरुको तीव्र प्रयोग, परियोजना लागु भएको तराई जिल्लाका क्षेत्रहरुमा ७५% यान्त्रीकरण भएको देखिन्छ जवकी भारतको पंजावमा ८५%, विकसित देशमा ९५%, (खाद्यान्न वालीमा व्यापक यान्त्रिकरण), तरकारीमा समेत- डयांग वनाउने, गाँजर धुने, रोप्ने

३. प्रविधिको तीव्र अवलम्वन

स्याउ – High Density Planting, नर्सरी- Screen house, Tissue culture आलु – PBS उत्पादन, माछा – Nursery, Hatchery, Ice plant, सघन मत्स्यपालन प्रविधि, केरा - Ripening Chamber, टमाटर – Tunnel Farming, तरकारी- Plastic mulching, Drip irrigation/micro irrigation, Off- season production

४. **Innovation- Digital Agriculture demonstration in Chitwan Madi (Madi Organic Farm and Research Center). Control of Bactocera minax by using protein bait in Citrus fruits**

५. न्युनतम समर्थन मुल्यको कार्यान्वयनमा सहकारी परिचालन- ४०००० मेट हालसम्म

६. भण्डारण गृह तथा पोष्टहार्भेष्ट क्षति न्युनीकरण

७. कृषिलाई उद्योगमा जोड्ने प्रयास (न्युन प्रगति)

८. समूह पद्दतिको कृषि प्रसार प्रणाली हुँदै वहुआयामिक प्रासर प्रणाली स्थापित

यान्त्रिकीकरणबाट भएका प्रयासहरु र उपलब्धिहरु

यान्त्रिकीकरण प्रवर्द्धन तथा सहयोग

- धान रोप्ने मेशिन, कम्बाइण्ड हार्भेष्टर, ड्रायर, गाजर सफा गर्ने मेशिन, बीउ ग्रेडर सहित प्रशोधन यन्त्र उपकरण, केरा पकाउने च्याम्बर, कोल्ड च्याम्बर,
- मिनिटिलर, पावर टिलर, कर्न सेलर, कम्बाईन मिल, ग्रेडिंङ्ग मेसिन , बीउ उपचार मेसिन, ज्याप पलान्टर, न्याप्स्याक स्प्रयेर ट्रैक्टर, रोटाभेटर, पुस रो मेज सिडर, लिफ्ट एण्ड एलिभेटर सहितको मकै थ्रेसर, मिनी टिलर, ह्यारो, स्प्रेयर टंकी आदि अनुदानमा सहयोग।

•परियोजना क्षेत्रमा १.४५ kw/ha. उर्जा प्रयोग (नेपाल ०.८० kw/ha, भारत २.५ kw/ha.

•धान खेतीमा ३०-४० हजार/हे लागत न्यून गर्न सकिएको। उत्पादन लागत घटेको।

•नया प्रविधि प्रति कृषकहरुको रुचि बढ्दै गएको

•चैते धान र हिँउदे तथा बसन्ते मकैको क्षेत्रफल विस्तार हुँदै गएको।

•उत्पादनमा वृद्धि भएको

•चक्लावन्दी कार्यक्रम (Land pulling/Crop pulling) मार्फत यान्त्रिकीकरणमा सहजीकरण पुगेको।

•प्रविधि प्रति युवा किसानहरु आकर्षित हुँदै गएको

•प्राइभेट सेक्टर तथा सहकारीमा आधारित कृषि प्रसारको दायरा फराकिलो हुँदै गएको।

महिलामैत्री औजारहरूको विकास, विस्तार र अनुदान तथा कृषिसम्बन्धी तालिममा प्राथमिकता दिएसँगै उपकरण प्रयोग गर्ने युवतीहरूको संख्या बढेको छ। लुम्बिनी प्रदेशमा मात्र वार्षिक १० हजार बढी यस्ता उपकरण वितरण हुने गरेका छन्।

दाङ मकै सुपरजोन

धनगढी । कैलालीको कैलारी गाउँपालिका ६ का प्रभात कुमार चौधरी

आ.व. २०८०/८१ को प्रगति

बजेट विनियोजन सारांश (आ.व. २०८०/८१)

तह/निकाय	आ.व. २०८०/८१ (रु.)
जोन सुपरजोन तर्फ (संघीय निकाय)	२ अर्व ६० करोड ३४ लाख
कृषि तथा उद्यमशिलता कार्यक्रम (संघीय निकाय)	१९ करोड ९९ लाख ६० हजार
ब्लक विकास कार्यक्रम तर्फ (प्रदेश सरकार) पुराना निरन्तरता	१९ करोड ७५ लाख
पकेट विकास कार्यक्र तर्फ (स्थानीय सरकार)	पुराना निरन्तरता – ६३ करोड १८ लाख ३६ हजार
जम्मा	३ अर्व ६३ करोड ७० लाख

आ.व. २०८०/८१ चौथो त्रैमासिक प्रगति विवरण (एकमुष्ट)

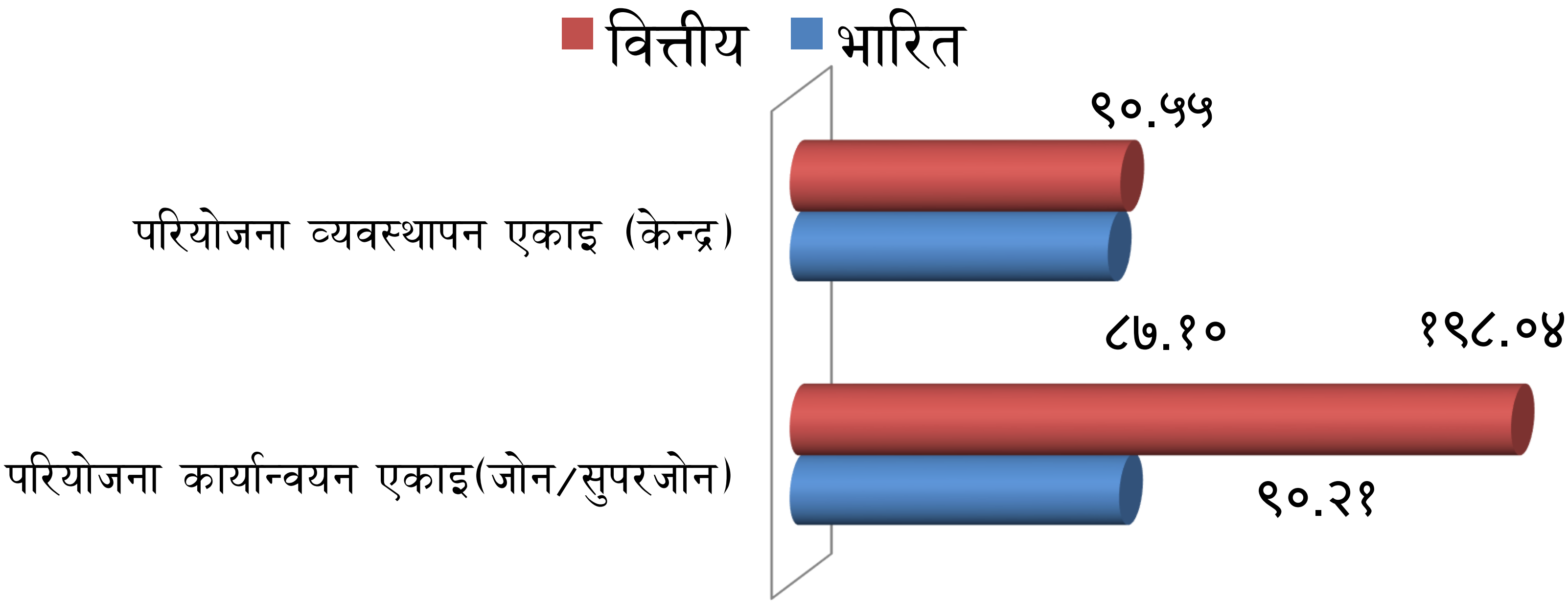

परियोजनाको चौथो त्रैमासिक एकमुष्ट प्रगति:
भारित –९०.०१ %
वित्तीय – १९१.१९%

परियोजनाको सोही अवधिको अघिल्लो वर्षको एकमुष्ट प्रगति:
भारित- ८७.१२ %
वित्तीय – २२६.६७%

आ.व. २०८०/८१ वार्षिक प्रगति विवरण (एकमुष्ट)

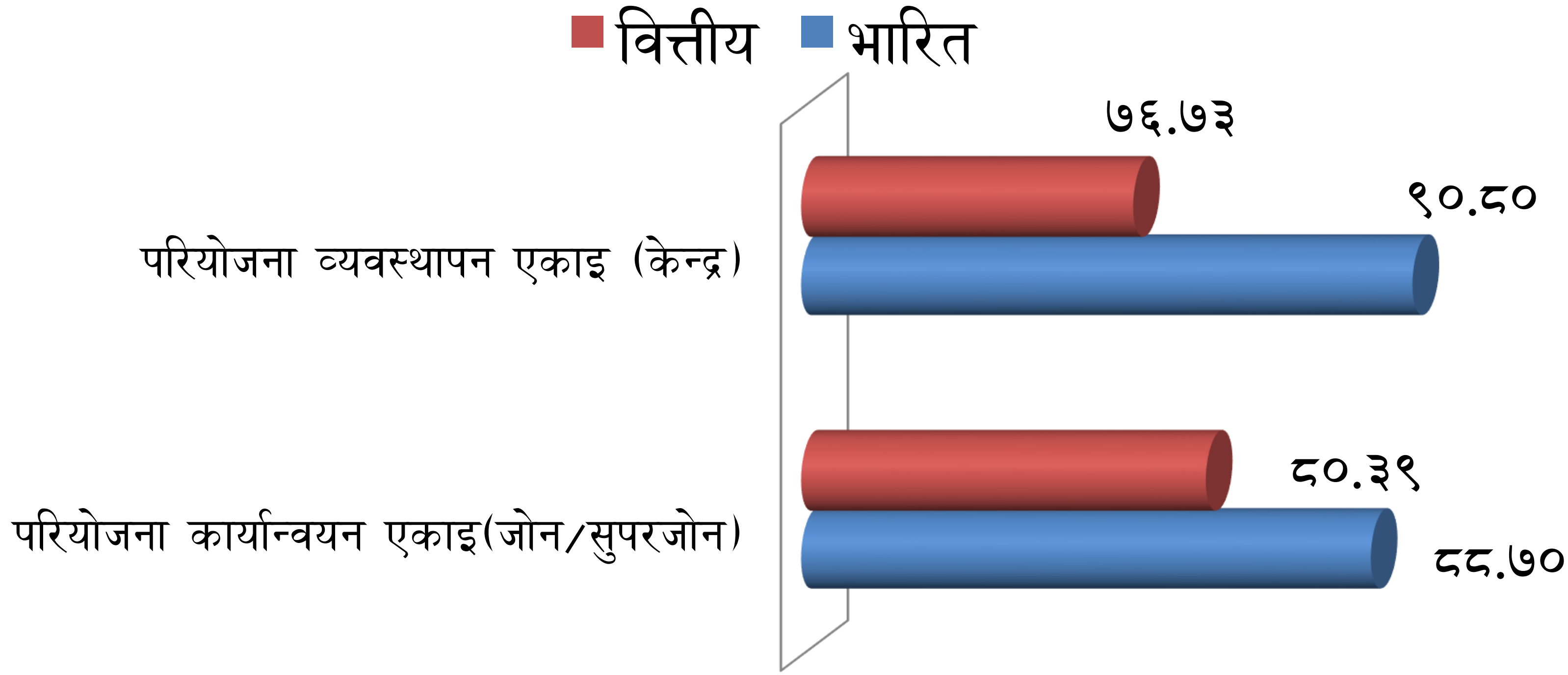

परियोजनाको वार्षिक एकमुष्ट प्रगति:
भारित – ८८.७८ %
वित्तीय – ८०.२५%

परियोजनाको अघिल्लो वर्षको एकमुष्ट प्रगति:
भारित – ९२.६२%
वित्तीय – ८६.११%

परियोजना कार्यान्वयन एकाइहरुको आव २०८०/८१
चौथो त्रैमासिक प्रगति विवरण (भारित र वित्तीय)

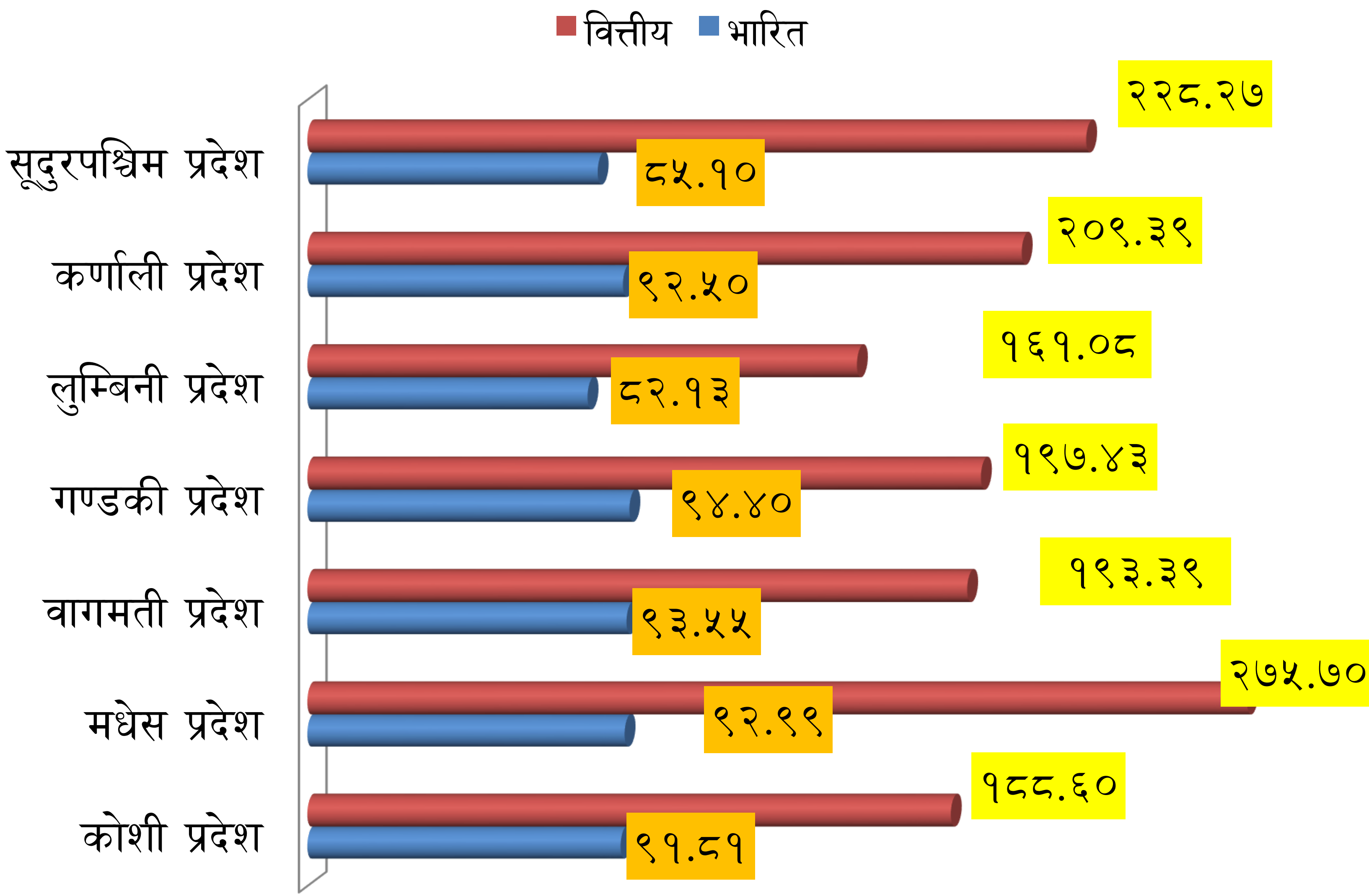

परियोजना कार्यान्वयन एकाइहरुको आव २०८०/८१ वार्षिक प्रगति विवरण (भारित र वित्तिय)

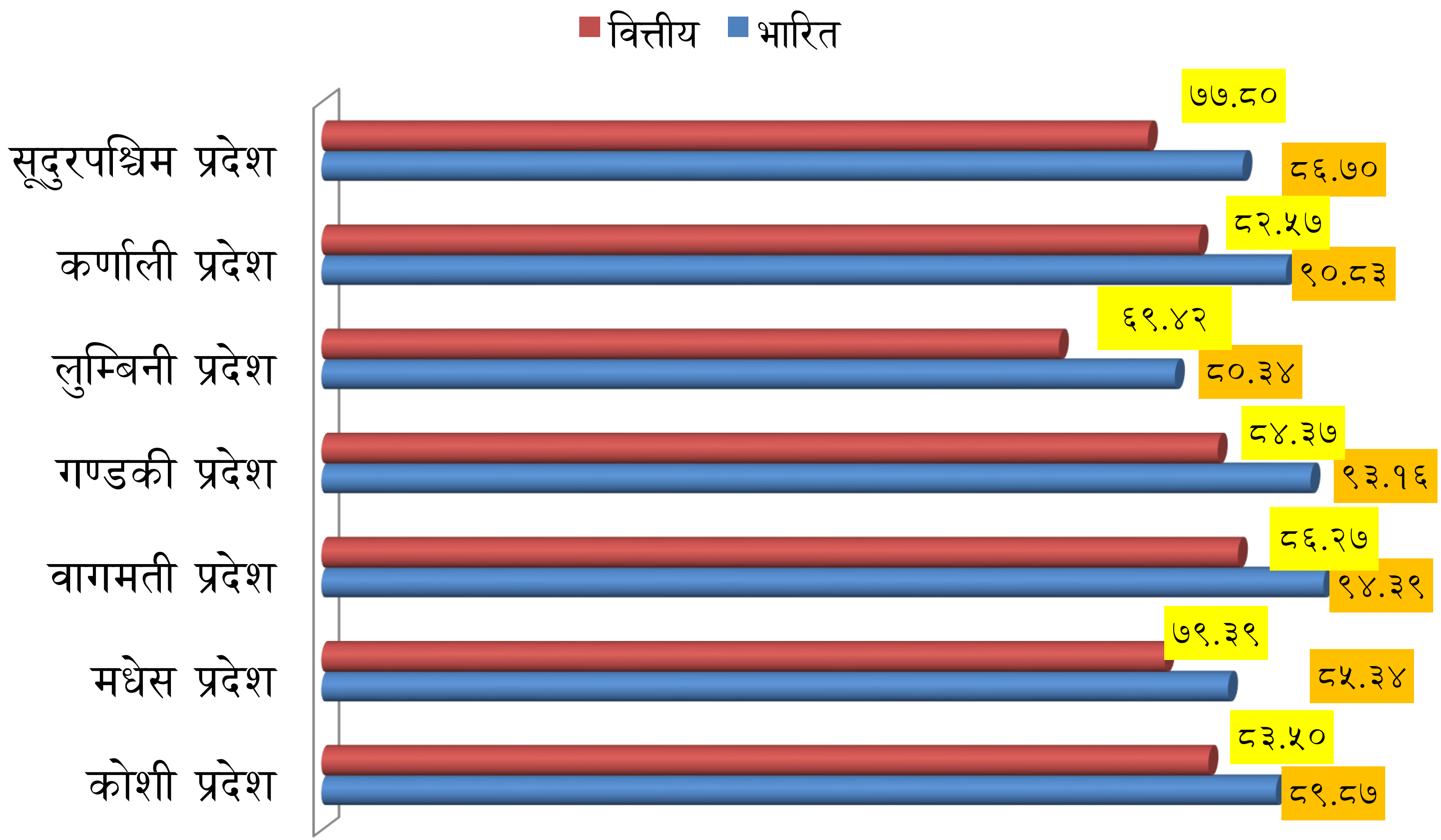

बागमती प्रदेश उच्चतम भारित र वित्तीय प्रगति हासिल गर्ने प्रदेश र लुम्बिनी कम भारित वित्तीय प्रगति हासिल गर्ने प्रदेश

चौथो त्रैमासिक प्रगति विवरण बजेट र खर्च

वजेटः रु. हजारमा

प्रदेशको नाम	बार्षिक विनियोजन	चौथो त्रैमासिक विनियोजन	चौथो त्रैमासिक खर्च	चौथो त्रैमासिक खर्च प्रतिशत
कोशी प्रदेश	४३६४०८	१२३२९२	२३२५२५.२८	१८८.६
मधेस प्रदेश	२८९५५२	६२१८८	१७१५०८.५	२७५.८
वागमती प्रदेश	४६७३०७	१४७७५७	२८५७५२.५५	१९३.४
गण्डकी प्रदेश	३९१४३४	११८७२२	२३४३९०.६८	१९७.४
लुम्बिनी प्रदेश	४८२६०७	१५३५१६	२४७२९०.३३	१६१.१
कर्णाली प्रदेश	३२४५६८	८१८१५	१७१३१५.०४	२०९.४
सूदुर पश्चिम प्रदेश	३०५०१५	६०४९७	१३८०९९.४३	२२८.३
प. का. ए जम्मा	**२६९६८९२**	**७४७७८७**	**१४८०८८१.८**	१९८.०४
प.व्य.ए	१०६४८०	५०८५७	४६०५०.८	९०.५५
जम्मा	**२८०३३७२**	**७९८६४४**	**१५२६९३२.६**	१९१.१

वार्षिक प्रगति विवरण (प.का.ए.) बजेट र खर्च

वजेटः रु. हजारमा

प्रदेशको नाम	बार्षिक विनियोजन	बार्षिक खर्च	वार्षिक खर्च प्रतिशत
कोशी प्रदेश	४३६४०८	३६४४०८.१४	८३.५
मधेस प्रदेश	२८९५५२	२२९८८०.९७	७९.३९
वागमती प्रदेश	४६७३०७	४०३१६६.०९	८६.२७
गण्डकी प्रदेश	३९१४३४	३३०२६१.३३	८४.३७
लुम्बिनी प्रदेश	४८२६०७	३३५०११.२८	६९.४२
कर्णाली प्रदेश	३२४५६८	२६८०००	८२.५७
सूदुर पश्चिम प्रदेश	३०५०१५	२३७३१५.८२	७७.८
प.का.ए जम्मा	**२६९६८९२**	**२१६८०४३.६**	८०.३९
प.व्य.ए	१०६४८०	८१७०२	७६.७३
जम्मा	**२८०३३७२**	**२२४९७२७**	८०.२५

वार्षिक वित्तीय प्रगतिको स्तर

वित्तीय प्रतिशत	परियोजना कार्यान्वयन एकाइ	जम्मा
९०% भन्दा बढी	इलाम, तेर्हथुम, संखुवासभा, खोटाङ, सिरहा, सर्लाही, रामेछाप, सिन्धुपाल्चोक, स्याङजा, प्युठान, मुगु, हुम्ला, जाजरकोट, बझाङ्ग	१४
८०-९०%	नुवाकोट, धादिङ्ग, भक्तपुर, लम्जुङ्ग, कास्की, बाग्लुङ्ग, नवलपरासी पूर्व, डोल्पा, अछाम, दार्चुला, डडेल्धुरा	११
६०-८०%	ताप्लेजुङ्ग, झापा, ओखलढुङ्गा, मोरङ, धनुषा, बारा, सिन्धुली, चितवन, गोरखा, मुस्ताङ्ग, रुपन्देही, कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, गुल्मी, रुकुम (पूर्व), दांङ, सल्यान, जुम्ला, सुर्खेत, कञ्चनपुर, परियोजना व्यवस्थापन एकाइ	२१
६०% भन्दा कम	पाल्पा, बर्दिया, कैलाली	३

आ.व. २०८०/८१ मा सूचिकृत लाभग्राही

प्रदेश	कृषक समुह	कृषि सहकारी	कृषि उद्यमी	अन्य	जम्मा
कोशी	१९९	१४६	८३२	३७	१२१४
मधेस	९३	९४	३५९	४१	५८७
वागमती	१४५	२५८	११२०	३७	१५६०
गण्डकी	२२८	७१	९६७	१२	१२७८
लुम्बिनी	२३३	२८९	६९८	१८	१२३८
कर्णाली	६७६	१९१	१६५३	३०	२५५०
सुदुर पश्चिम	४३९	११९	८५७	२०	१४३५
जम्मा	२०१३	११६८	६४८६	१९५	९८६२

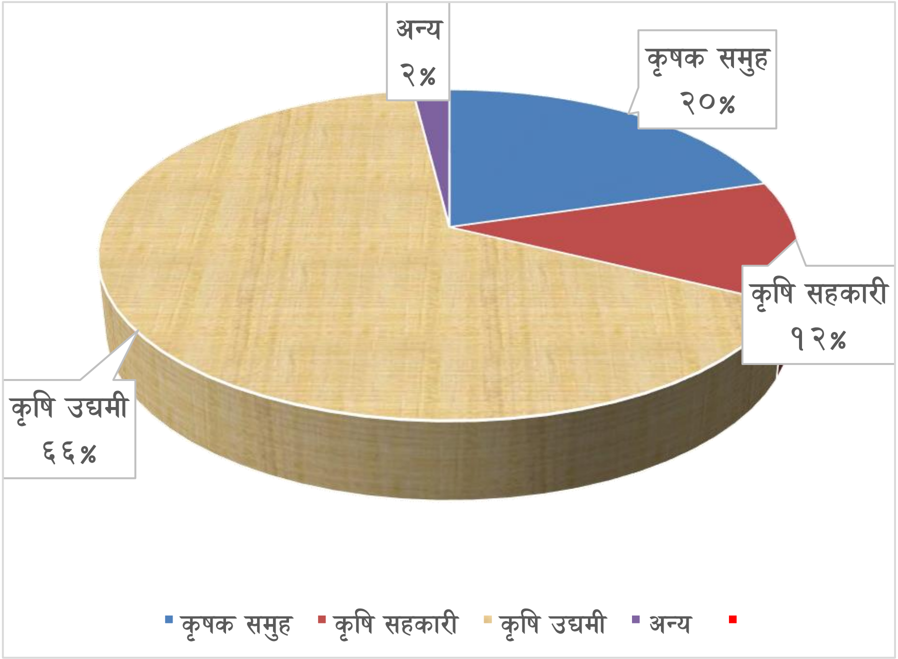

लाभान्वित जनसंख्या

लाभान्वित जनसंख्या (आ.व. २०८०/८१)								
प्रदेश	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाती	अन्य	युवा	कूल जम्मा
कोशी	८२३०	१००४०	१८२७०	४६५१	३९८१	९६३८	२५४१	१८२७०
मधेस	९७२७	७७४२	१७४६९	१६५१	२२६२	१३५५६	१२६०३	१७४६९
वागमती	३५९७८	३६०३३	७२०११	११२२०	३०६४१	३०१५१	६८९१	७२०११
गण्डकी	१०९६५	१४५०९	२५४७४	५०१०	११४९५	८९७०	११३९७	२५४७५
लुम्बिनी	१८३२८	१९५०९	३७८३७	२८४५	११८२०	१२५८९	१०५९४	२७२५४
कर्णाली	७२८७	७३८४	१४६७१	१०९६	१३१४	१२२६१	३१२३	१४६७१
सूदुर पश्चिम	१४१५१	१२०८६	२६२३७	२१५७	८१००	७९०२	९१५२	१८१५९
जम्मा	१०४६६६	१०७३०३	२११९६९	२८६३०	६९६१३	९५०६७	५६३०१	१९३३०९

रोजगारी आ.व. २०८०/८१

प्रदेश	आंशिक रोजगारी	पूर्ण रोजगारी	जम्मा
कोशी	७९००७	१३२३४	९२२४१
मधेश	३२९१०	२१७२	३५०८२
बागमती	२७०९३	१२३८	२८३३१
गण्डकी	९०६४	३५४१	१२६०५
लुम्बिनी	३७५०५	३८२२	४१३२७
कर्णाली	१६८१	१९२	१८७३
सुदुर-पश्चिम	२०२२	५५६	२५७८
जम्मा	**१८९२८२**	**२४७५५**	**२१४०३७**

आ.व. २०८०/८१ मा नीति तथा कार्यक्रम, बजेट वक्तव्य र OPMCM मा रिपोर्टिङ्ग गर्ने प्राथमिकताका कार्यक्रम

प्रदेश	चक्लाबन्दी	कस्टम हायरिङ सेण्टर	कृषि यान्त्रिकीकरण सहयोग	प्राविधिक शिक्षालय	साना सिँचाइ	सौर्य सिँचाइ	बीउ स्रोत केन्द्र स्थापना	बीउ उत्पादन कार्यक्रम	मसिना तथा वास्नादार धान उत्पादन प्रवर्द्धन	नर्सरी स्रोत केन्द्र स्थापना	कृषि स्नातक इन्टर्न (जना)
कोशी	२०	१	७५	१	२७७	०	०	०	०	३	७२
मधेस	८	२	१३२९	१	२३४	०	१	१००	४४	१	५५
वागमती	७६	१	४२३	५	४७१	०	०	१३५	१०५	१३	१००
गण्डकी	१६	०	१७०६८	८	२७१	२	१	७०	७०	१३	७०
लुम्बिनी	१९	४	११	६	३३१	०	०	४८२	१३३	८	८९
कर्णाली	६	०	२६६	३	२२८	०	०	०	०	२३	५६
सूदुर पश्चिम	९५	०	१०	४	४८५	०	१	२७१	१२९	४	३४
जम्मा	२४०	८	१९१८२	२८	२२९७	२	३	१०५८	४८१	६५	४७६

आ.व. २०८०/८१ मा नीति तथा कार्यक्रम, बजेट वक्तव्य र OPMCM मा रिपोर्टिङ्ग गर्ने प्राथमिकताका कार्यक्रम

प्रदेश	खाद्यान्न बाली(धान, गहुँ, मकै)	स्याउ	ओखर	तरकारी	आलु	सुन्तला	आँप	केरा	अदुवा/बेसार	अलैंची	सिमि	कफी	माछा	किवी
कोशी	३३९	०	०	२०	४५	०	०	०	१०	५५	०	०	५	०
मधेस	१५०	०	०	३८	०	०	८५	१७	०	०	०	०	३५.३	०
वागमती	४०४	०	०	५७	५९	२७	०	२०	०	०	०	०	०	८४
गण्डकी	०	०	०	८८	१६	३०८	६५	०	०	८.१४	०	१०	०	०
लुम्बिनी	१२११	०	१०	५८	५६	४८	०	१३५	०	०	०	१९	१३	०
कर्णाली	२५३	१५०	६९	०	२२	०	०	०	०	०	११५	०	०	०
सूदुर पश्चिम	४८१	०	२०	०	६६	८	०	०	०	०	२५	०	०	०
जम्मा	२८३८	१५०	९९	२६१	२६४	३९१	१५०	१७२	१०	६३.१४	१४०	२९	५३.३	८४

आ.व. २०८०/८१ मा नीति तथा कार्यक्रम, बजेट वक्तव्य र OPMCM मा रिपोर्टिङ्ग गर्ने प्राथामिकताका कार्यक्रम

प्रदेश	पशु/माछा/मौरी नश्ल सुधार	पशु नश्ल स्रोत केन्द्र	खोर/गोठ/भकारो सुधार	स्क्रिन हाउस निर्माण सहयोग	थाँक्रो व्यवस्थापन/ट्रेलिसिङ	बगैंचा सुदुढीकरण	सहभागितात्मक सिकाइ केन्द्र	प्लास्टिक घर निर्माण	घेरबार कार्यक्रम	पोष्ट हार्भेष्ट स्थापना	प्याकेजिङ, लेवलिङ	बजारीकरण सहयोग	.भण्डारण पूर्वाधार	प्राथमिक प्रशोधन वा प्रशोधन उद्योग स्थापना
कोशी	५२	०	७९	१	१०	३५	०	४०	०	०	०	०	३	०
मधेस	०	०	३२	०	०	०	७	०	०	०	०	१	१	२
वागमती	२६	७	१९९	१४	९	६४८	४	७३	९	०	३	१०	५	२६
गण्डकी	९६	४	१४०	१	२	९५७	८	१६६	०	४	५	१४	५	०
लुम्बिनी	०	४	६५	०		३	११	१५५	१८	११	७	४	३	१०
कर्णाली	३	०	१४४	०	११	७३	०	३९	२		३		१	०
सुदुर पश्चिम	०	२	३०	०	०	१३	०	२२	८४	०	३	४	२	१
जम्मा	१७७	१७	६८९	१६	३२	१७२९	३०	४९५	११३	१५	२१	३३	२०	३९

आ.व. २०८०/८१ मा ब्लक विकास कार्यक्रम

क्र.सं	प्रदेश	ब्लक संख्या	जम्मा बजेट (लाख)	जम्मा खर्च (लाख)	खर्च प्रतिशत
१	कोशी	१४	३५१	३०९.३८३	८८.१४
२	मधेस	८	२१७	१२५.९१६८	५८.०३
३	वागमती	१३	३३२	२६०.५	७८.४६
४	गण्डकी	११	२६८	१३६.६३६३	५०.९८
५	लुम्बिनी	१२	३१३	२२३.०३	७१.२६
६	कर्णाली	१०	२५७	२३०.९४६	८९.८६
७	सुदुर पश्चिम	९	२३७	१३०.७	५५.१५
	जम्मा	७७	१९७५	१४१७.११	७१.७५

परियोजनामा कुल लगानी, बजेट र खर्चको स्थिति

(बजेट रु. लाखमा)

आ.व. २०८०/८१	संघीय निकाय	प्रदेश मन्त्रालय अन्तरगत	स्थानीय तह	जम्मा
कुल जम्मा विनियोजित	२८०३३.७२	१९७५	६३१८.३६	३६३२७.०८
कुल खर्च	२२४९७.२७	१४१७.११	४४९९.४३	२८४१३.८१
खर्चको प्रतिशत	८०.२५	७१.७५	७१.२०	७८.२०

बेरुजु विवरण

- म.ले.प. को ६० औं वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार आ.व. २०७८/७९ सम्मको आ.व. २०८०/८१ मा फस्यौंट गर्नुपर्ने बेरुजु रकम रु ५८२५५४८३८/७०
- अदालत तथा अ.दु.वा. मा रु २३७९८९७७१
- २०८०/२०८१ अषाढ मसान्तसम्ममा फस्यौंट गर्न सकिने बेरुजु रु. ३४४५६५०६७/७०
- महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा संपरिक्षणको लागि दर्ता भइसकेको बेरुजु रु ६२०१६८५१/
- संपरिक्षणको लागि तयार रु. ५८००३८०/
- जम्मा रु ७५१३७६४५/
- बाँकी बेरुजु २६९४२५२२२/७०

२०८०/८१ मा परियोजना व्यवस्थापन एकाइबाट भएका महत्वपूर्ण कार्यहरु

- २०८१असार १५ गते सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यू, मन्त्रीज्यू, र अति विशिष्ट व्यक्तित्वको सहभागितामा चितवनमा धान दिवस सम्पन्न।
- माननीय मन्त्रीज्यू सम्मिलित मिसनबाट चितवनका कस्टम हायरिङ सेण्टर, राइस मिल, गड्यौली मल कारखाना, केरा खेती लगायतका विषयमा स्थलगत अध्ययन अनुगमन सम्पन्न।
- माननीय कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्री सहित संसदीय समिति- कृषि सहकारी तथा प्राकृतिक स्रोत समितिका माननीय सदस्यज्यूहरुबाट नवलपरासी पूर्व, चितवन, बारा र सिन्धुलीमा परियोजनाका गतिविधिहरुको अनुगमन भ्रमण सम्पन्न गरिएको। परियोजनाका कार्यहरु उपलब्धि मूलक र प्रभावकारी भएको पृष्टपोषण प्राप्त भएको।
- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ देखि २१ वटा सुपरजोन र २०६ वटा जोनहरु सञ्चालन हुने। ६ वटा जोनहरुबाट स्तरोन्नति गरी ५ वटा सुपरजोनहरु (६ जिल्ला) बनाइएको र ३५ वटा नयाँ जोनहरु (३३ जिल्ला) थप भएको।
- परियोजनाले समय र व्यवस्थापन खर्च मितव्ययी हुने गरी लोकसेवाका वैकल्पिक र प्रतिक्षा सूचीका अधिकृत तथा प्राविधिकहरुलाई स्विकृत करार दरबन्दीमा भर्ना गर्ने रणनीति लिएको र पहिलो चरणमा ७ जना कृषि अधिकृत भर्ना गरिएको।

२०८०/८१ मा परियोजना व्यवस्थापन एकाइबाट भएका महत्वपूर्ण कार्यहरु

- कृषि तथा पशुपन्छी उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी कार्य सञ्चालन कार्यविधि २०८० कार्यान्वयनमा आएको,
- एउटै कम्पनीबाट रु ५५ लाख ९९ हजार असुल गरी बेरुजु फछ्यौंट गरेको। परियोजनामा आर्थिक अनुशासन कायम गर्न सबै परियोजना कार्यान्वयन एकाइहरुलाई सुझाव दिइएको।
- परियोजनाले ४७६ जना बिएस्सी कृषिका अन्तिम वर्षका विद्यार्थीहरुलाई कृषि इन्टर्नको रुपमा संघ प्रदेश र स्थानीय तहमा परिचालन गरेको।
- सिन्धुलीमा जुनारमा देखिएको सुँडे पुतली नियन्त्रणको लागि NARC/PQPMC सँग समन्वय गरी टोली परिचालन गरेको।
- परियोजनाको गतिविधिहरुको डकुमेण्ट्री तयारी तथा प्रसारण (कफी आलु र केरामा) अनलाइन पत्रपत्रिकाबाट सफलताका कथाहरु प्रकाशन
- धानको न्यूनतम समर्थन मूल्य (MSP)मा हालसम्म ३११० मे ट खरिद भएको, (बजारमा MSP भन्दा बढी मूल्यमा कारोबार भइरहेकोले न्यून खरीद भएको
- NARC, IoE, AEPC, ICIMOD, NEA को संयुक्त पहलमा परियोजनाबाट सञ्चालित सोलार इनर्जीको प्रभावकारिता अध्ययनका साथै कृषि क्षेत्रमा बहु उपयोगिताको सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न।(निष्कर्ष: व्यवसायिक तरकारी खेती, कागती, फलफुल आदिमा सौर्य सिंचाइ प्रभावकारी भएको, धान गहुँ मकै जस्ता बालीमा दिनमा ३ देखि ४ कट्ठा सिंचाइ गर्न सकिएको (5-9 panel with 30 watt capacity each)।बहु उपयोगिताको लागि सौर्य उर्जालाई NEA को राष्ट्रिय प्रसारणमा जोडी Energy Bank को रुपमा काम गर्न आवश्यक देखिएको)

२०८०/८१ मा परियोजना व्यवस्थापन एकाइबाट भएका महत्वपूर्ण कार्यहरु

- **कृषि उद्यम केन्द्र (FNCCI)** सँगको सहकार्यमा परियोजनाबाट सहयोग प्राप्त ३० जना कृषि उद्यमीहरुको **क्षमता अभिवृद्धि तालिम** सम्पन्न भएको
- **फिल्डस्तरमा संचालक समीति/कृषकहरुसँग प्राविधिक वार्तालाप कार्यक्रम** अन्तर्गत ८ वटा वार्तालाप तरकारी, स्याउ, आलु तथा बाख्रामा धादिङ्ग, अछाम, बाजुरा, रामेछाप तथा दोलखामा सम्पन्न भएको।
- विषयगत कार्य समूह कार्यशाला (Thematic Working Group Workshop) मकै र भैंसीमा सञ्चालन गरिएको।
- परियोजना व्यवस्थापन एकाइबाट विभिन्न जिल्लाको अनुगमन- ताप्लेजुङ, संखुवासभा, भोजपुर, खोटाङ, तेह्रथुम, धनकुटा, मोरङ, सुनसरी, उदयपुर, झापा, धनुषा, बारा, पर्सा, सर्लाही, रौतहट, मकवानपुर, धादिङ, नुवाकोट, रामेछाप, काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक, चितवन, स्याङजा, कास्की, बागलुङ, पर्वत, मुस्ताङ, नवलपरासी पूर्व, रुपन्देही, कपिलबस्तु, अर्घाखाँची, दाङ, प्यूठान, सल्यान, रुकुम पश्चिम, सुर्खेत, अछाम, बाजुरा, कैलाली, कञ्चनपुर

नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानको मध्यावधि मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

- परियोजनाको कारणबाट वार्षिक १७ अरब ४३ करोडको मौद्रिक आय सृजना भएको छ। जुन कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान २४% को परियोजनाको १.३ प्रतिशत हो।
- प्रमुख बालीहरुको ५ वर्ष अघिको तुलनामा ३० प्रतिशत देखि २०० प्रतिशत सम्म उत्पादकत्वमा वृद्धि भएको छ।
- आयात प्रतिस्थापनमा योगदान पुगेता पनि यथेष्ट छैन।
- भूमिको वैज्ञानिक उपयोगमा प्रयास भएता पनि करार खेती र लिज खेतीको आधारभूत मोडेल अनुसार सञ्चालन नभएको।
- प्रक्षेपित बजेट अनुसार वार्षिक बजेट विनियोजन नहुँदा बजार पूर्वाधार, उद्योग स्थापना र यान्त्रीकरणमा लक्ष्य अनुसार प्रगति हुन नसकेको।
- प्राविधिक सेवा टेवा प्रदान गर्ने जनशक्ति (अधिकृत स्तर) न्यून हुँदा नव प्रवर्तन (Innovation), नयाँ प्रविधि प्रदर्शन, असल अभ्यासका लागि किसान जागरण जस्ता कृषि प्रसार कार्य प्रभावकारी हुन नसकेको।
- संघ प्रदेश र स्थानीय तह बिचको समन्वय कमजोर देखिएको। अनुगमन र रिपोर्टिङ्ग प्रणाली नै नभएको।
- अन्तरमन्त्रालय तहमा समन्वय हुन नसकेको।
- परियोजना सञ्चालन मोडालिटीमा पटक पटक परिमार्जन गर्ने, जनशक्ति घटाउने, स्रोत विनियोजन न्यून गर्ने कार्यले किसानलाई दिने प्राविधिक सेवा टेवामा प्रतिकूल असर पुगेको।

सिफारिस

- परियोजनालाई प्रक्षेपित बजेट र लक्ष्य अनुसारको जोन सुपरजोन सञ्चालन गरी मूल्य श्रृङ्खला, उद्योग र बजारसँग जोड्नका लागि र परियोजनाका सम्भागहरुको दिगोपनाको लागि कम्तीमा ५ वर्षसम्म परियोजनाको अवधि बिस्तार हुनु पर्छ।

सम्भाग कार्यान्वयन सम्बन्धी दुई विकल्प

पहिलो विकल्प

- ४ वटै सम्भागलाई प्रभावकारी सञ्चालनका लागि प्रत्येक प्रदेशमा परियोजना व्यवस्थापन एकाइको (विज्ञ समूह सहित) स्थापना गरी सहजीकरण गर्ने।
- परियोजना पश्चातका दुई आर्थिक वर्षसम्म घट्दो सहभागिता मोडेलका आधारमा हस्तान्तरण गर्दै दिगो व्यवस्थापन मार्फत बहिर्गमन गर्ने।

दोस्रो विकल्प

पकेट र ब्लक कार्यक्रमलाई पूर्णरुपमा प्रदेश र स्थानीय सरकारको स्रोत साधनमा सञ्चालन हुने गरी जिम्मा लगाउने र जोन सुपरजोनलाई उद्योगलाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ आपूर्तिको सुनिश्चितता हुने गरी सञ्चालन गर्ने र एउटै रुपमा (सुपरजोन) ठूलो क्लस्टर (क्षेत्र) बनाउने।

कृषि, सहकारी तथा प्राकृतिक स्रोत समितिको स्थलगत अनुगमन भ्रमण तथा निष्कर्ष

- माननीय बीर बहादुर बलाएरज्यूको नेतृत्वमा माननीय मन्त्री ज्वाला कुमारी साह सम्मिलित ९ जना माननीयज्यूहरु र कृषि सचिवज्यूले २०८० चैत्र २२ गते देखि २०८० चैत्र २५ गते सम्म नवलपरासी वर्दघाट सुस्ता पूर्व, चितवन, बारा र सिन्धुली जिल्लामा सञ्चालित गतिविधिहरुको संयुक्त अवलोकन तथा अनुगमन गर्ने कार्य भयो
- केरा, तरकारी, माछा. सुन्तला जात फलफूल, बसन्ते र हिंउदे मकै तथा चैते धानको क्षेत्रफल बढ्दै गएको।
- मूल्य श्रृङ्खला र बजार श्रृङ्खला, उद्योगसँग जोन सुपरजोन जोडिनु पर्ने
- न्यून जनशक्ति र स्रोतबाट पनि उल्लेख्य काम भएको।
- परियोजनाका सम्भागहरु बिचको अन्तरसम्बन्ध (Linkages) टुट्न नहुने र सबै सम्भागको नेतृत्व संघीय निकायबाट नै हुन जरुरी।

सिफारिस

- ❑ स्रोत केन्द्रहरुको विकासलाई प्राथमिकतामा राखे प्रत्येक बालीबस्तुको स्रोत बीउ र नश्लमा आत्मनिर्भर हुने कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पर्ने।
- ❑ परियोजनाका लागि माग गरिए अनुसारको बजेट विनियोजनका लागि सिफारिस गर्ने।
- ❑ परियोजना लगायत सिङ्गो मन्त्रालयमा नै कृषि प्राविधिक जनशक्ति अति न्यून देखिएकोले जनशक्ति व्यवस्थापनमा समितिले समेत पहल गर्ने।

मिसन अनुगमन तथा सिफारिस

तत्कालीन माननीय मन्त्री ज्वालाकुमारी साह र सचिवज्यूहरु (कृषि विकास र पशुपन्छी विकास) सम्मिलित उच्च स्तरीय मिसनबाट २०८१ असार १४ देखि १६ गते सम्म सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा २०८१ असार १५ को धान दिवस मनाउनुका साथै चितवन जिल्लाका केरा र धान जोन विकास कार्यक्रमको अनुगमन कार्य सम्पन्न भयो।

- कृषि सहकारी व्यवस्थित धान खेतीमा नर्सरी व्यवस्थापन देखि बाली स्याहर्ने सम्मका विभिन्न चरणमा प्रयोग हुने कृषि यन्त्र उपकरणको कस्टम हायरिङ सेण्टरबाट किसानहरुले सुपथ मूल्यमा प्रविधि उपयोग गर्न सकेको, लागत न्यूनीकरणमा सहयोग पुगेको, युवा आकर्षण बढेको, उत्पादन र उत्पादत्व बढेको।
- गुणस्तरीय केरा उत्पादनमा वृद्धि भएको, केरा उत्पादन र बजारीकरणमा परियोजनाले उल्लेख्य योगदान पुऱ्याएको।

सुझावहरु

- कस्टम हायरिङ सेण्टरको समुचित उपयोग गर्न बाली क्यालेण्डर बनाएर किसानहरुलाई उपलब्ध गराउने, यन्त्र उपकरण थप्ने, किसानले पाउने सेवा सुविधाको सूची तयार गरी सार्वजनिकीकरण गर्ने
- भारतबाट आयात हुने केरासँग स्वदेशमा उत्पादन हुने केराले प्रतिस्पर्धा गर्न नसकेको बारे थप छलफल गरी समाधान निकाल्ने।
- कृषि सामाग्री विशेष गरी रासायनिक मलको उपलब्धता र वितरणमा आउने समस्या निराकरण गरिने।

प्रगति नपुगका प्रमुख कारणहरु

परियोजना व्यवस्थापन एकाइको वित्तीय प्रगति ९०.८०% भारित प्रगति ७६.७३% का सम्बन्धमा

४७६ जना कृषि इन्टर्न स्नातक परिचालन गरिएकोमा कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालयको ३२४ जना विद्यार्थीलाई ४ महिनाको लागि मात्र निर्वाहभत्ता उपलब्ध गराइएको।(१ महिनाको निर्वाह भत्ता बचत), तलब बचत, ARMIS सफ्टवेयर अपडेट गर्दा कम भुक्तानी आदि।

परियोजना कार्यान्वयन एकाइहरुको कम प्रगति हुनुका कारण

आ.व. २०८०/८१ को कार्यक्रम ढिलो भाद्र २६ गते मात्र स्वीकृत भएको, सम्झौता गरेपछि लाभग्राहीले लागत साझेदारी (Matching fun) जुटाउन नसक्ने अनुदानको प्रतिशत कम भएको कारण, गुणस्तरिय सामाग्री आपूर्ति हुन नसकेकोले भुक्तानी नहुने, सम्झौता र Specification भन्दा फरक औजार र उपकरण ल्याउँदा भुक्तानी नहुने, दरबन्दी रिक्त

प्रगति नपुगका कारणहरु

प.का.ए	कार्यक्रम क्रियाकलाप	एकाइ	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	नपुग परिमाण	कारण
ताप्लेजुङ	स्थानीय तहको लागत सहभागितामा वीउ श्रोत केन्द्र स्थापना	वटा	१	०	१	सम्बन्धित स्थानीय तहले ३५ प्रतिशत रकम साझेदारी गर्न असमर्थ भएको
झापा	कस्टम हायरिङ्ग सेन्टर स्थापना	संख्या	१	०	१	कृषक समूहलाई छनौट भएको मेसिनरी औजार तथा उपकरण सप्लायर्सले कबुल गरेको सामाग्री दिन नसकेकोले।
मोरङ्ग	लल्का तथा कालो बासमति धानको बिउ उत्पादनको लागी श्रोत बिउ वितरण	हे.	१००	०	१००	श्रोत वीउ न्यून मात्र पाएको।
धनुषा	नयाँ मत्स्य पोखरी निर्माण	हेक्टर	२७	६.६८	२०.३२	मापदण्ड अनुसार कृषकहरुले नयाँ पोखरी निर्माण गर्न नसकेको
धनुषा	आँप बगैंचामा अन्तरबाली कार्यक्रम(अदुवा/बेसार)	हेक्टर	२०	०	२०	अदुवा बेसारको वीउ महँगो भएकोले ५०% कृषकहरुद्वारा तिर्न नसक्ने
नुवाकोट	स्थायी प्लाष्टिक टनेल निर्माण	संख्या	३	०	३	प्रदेश कार्यालय अन्तर्गत सोही प्रकृतिको कार्यक्रम ८०% मा संचालन भएकोले सो कार्यक्रम ५० % अनुदानमा कार्यान्वयन गर्न नसकिएको।

प्रगति नपुगका कारणहरु

प.का.ए	कार्यक्रम क्रियाकलाप	एकाइ	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	नपुग परिमाण	कारण
लमजुङ	जोन संचालित वाली /वस्तुको क्षेत्रविस्तार	पटक	३	१	२	स्याउ जोन मनाङमा उच्च घनत्वको क्षेत्रविस्तारका लागि कृषक संस्थाहरु संग समन्वय गरिएको भएता पनि विदेशबाट विरुवा ल्याउन विविध कारणले नसकिएको हुंदा कार्यान्वयन हुन नसकेको।
रुकुम पूर्व	वर्षे आलु क्षेत्र विस्तार	हेक्टर	५५	४५	१५	आलु लगाउने समयमा लगातारको खडेरी
जाजरकोट	मेला महोत्सवमा ढुवानि अनुदान	पटक	२	०	२	भुकम्पवाट प्रभावितका कारण मेला महोत्सव सँचालन नहुनु
जुम्ला	जोन/सुपरजोन प्रभाव क्षेत्रमा क्षेत्रफल विस्तार (स्याउ)-हेक्टर	हेक्टर	५०	३०	२०	समयमा हिमपात नहुदा कृषकले खाडल खन्न र सिचाइ गर्न समस्या भएकोले क्षेत्र बिस्तारमा लक्ष्य अनुसार काम हुन नसकेको

प्रगति नपुगका कारणहरु पाल्पा

प.का.ए	कार्यक्रम क्रियाकलाप	एकाइ	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	नपुग परिमाण	कारण
पाल्पा	भण्डारण प्राथमिक प्रसोधन वा प्रसोधन उद्योग स्थापना	संख्या	३	०	३	१ वटा भण्डारण घरको सम्झौता गरि कृषक स्तर बाट सम्पन्न हुन नसकेको
पाल्पा	अदुवा/बेसार वीउ खरिदमा अनुदान	हेक्टर	२५	०.२५	२४.७५	बजारमा अदुवा/बेसारको मूल्य अधिक रहेको साथै विउयोग्य गानोको अभावका कारण कृषक कार्यक्रम गर्न इच्छुक नरहेको
बर्दिया	चक्लाबन्दी कार्यकम	पटक	३	१	२	कृषक बाट माग भएता पनि क्षेत्रफल नपुगेको कारण कार्य सम्पन्न हुन नसकेको
बर्दिया	उद्यमशिलता कार्यक्रमको लागि अनुदान कार्यक्रम	पटक	२२	१७	५	सम्झौता मितिभित्र कार्य सम्पन्न नहुँदा भुक्तानी नदिएको हुँदा।
कैलाली	बिउ गोदाम घर निर्माण तथा प्रशोधन मेशिनमा ५०% अनुदान	संख्या	१	०	१	गहुँ सुपरजोन सञ्चालन समन्वय समिति तथा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्रस्ताव पेश गर्ने विभिन्न समुह/सहकारीहरु सँग छलफल गर्दा कुनै पनि निजी फर्म/कृषक समुह/सहकारीहरु ५०% लगानी गर्न तयार नभएको।
कैलाली	कष्टम हायरिङ्ग सेन्टर अन्तर्गत ५० % अनुदानमा कृषि यन्त्र,मेशिनरी औजार खरिद	संख्या	२	०	२	कष्टम हायरिङ्ग सेन्टर सञ्चालन गर्ने अनुभव नभएको। साथै आवेदकहरुबाट माग भएका यन्त्र उपकरणहरु परियोजनाको कमाण्ड क्षेत्र भित्र पर्याप्त रहेको पाइएको।

मेडियामा PMAMP

समस्या एवं चुनौतिहरु

परियोजनामा देखिएका समस्या तथा चुनौतिहरु

जनशक्ति व्यवस्थापन :

- ✓ परियोजना दस्तावेजले प्रक्षेपण गरे अनुरुप जनशक्ति पूर्ति हुन नसकेको।
- ✓ यस परियोजनामा खटाइने स्थायी कर्मचारीको दरबन्दी पुलमा रहेको र सो अनुसारका कर्मचारी अवकाशमा जाँदा नँया पदपूर्तिका लागि लोक सेवा आयोगबाट विज्ञापन नहुने हुँदा जनशक्ति अभाव हुँदै गएको।
- ✓ सुपर जोनमा वैज्ञानिक र खाद्य अनुसन्धान अधिकृत रहने प्रावधान रहेतापनि जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसकेको।
- ✓ पटक पटक संरचनात्मक परिवर्तन गर्दा पनि प्राविधिक जनशक्ति यथोचित व्यवस्थापन गर्न समस्या देखिएको।

सुझाव

- ✓ एउटा सुपरजोनमा कम्तीमा १ जना रा. प. द्वि. प्रा को नेतृत्वमा ३ जना अधिकृत विज्ञ सहितको जनशक्ति र जोनमा ३ जना अधिकृत स्तरको प्राविधिक विज्ञ (अधिकृत स्तर) सहितको जनशक्ति परिचालन हुनु पर्ने.

अन्तर तह समन्वय र सहकार्य:

- ✓ विभिन्न सम्भाग अलग अलग निकायबाट सञ्चालनमा रहेकाले सुदृढ समन्वय र सहकार्य हुन नसक्दा सम्भागहरुबीचको अन्तरसम्वन्ध स्थापित हुन नसकेको,
- ✓ ब्लक र पकेट विकास कार्यक्रमहरुको सञ्चालन अवस्था, बजेट खर्च, बाली वस्तु उत्पादन तथा क्षेत्रफल सम्वन्धी विवरण प्राप्त हुन नसक्दा समग्र योजना कार्यान्वयन एवं लक्ष्य प्राप्तिमा असर पुगेको।

क्रमश...

अनुदान दर:

- ✓ विभिन्न निकायबाट सञ्चालित कृषि विकास कार्यक्रममा अनुदान दरमा भिन्नताका कारण कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समस्या ।परियोजनाको अनुदान दर (५० देखि ८५ प्रतिशत सम्म)
- ✓ पूर्वाधार निर्माण एवं ठुला मेशिनरी उपकरणमा साना किसान, समूह र सहकारीबाट लागत साझेदारी गर्न कठिन।

अन्तर मन्त्रालय समन्वय:

- ✓ आ.व. २०७७/७८ देखि परियोजनाको अन्य मन्त्रालयसँग सम्बन्धित कार्यक्रम क्रियाकलापको लागि बजेट विनियोजन नभएको।
- ✓ परियोजनाका गतिविधि अन्य मन्त्रालयसंग समेत सम्बन्धित भएकोमा कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको मात्र प्राथमिकतामा रहेको तर अन्य मन्त्रालयबाट अपनत्व ग्रहण हुन नसकेको ।

स्थायित्व सम्बन्धी समस्या:

- ✓ परियोजना अन्तर्गतको पकेट र ब्लक विभिन्न समयमा अलग अलग संयन्त्र (संघ, प्रदेश र स्थानीय तह) बाट सञ्चालन हुँदा निरन्तरता, समन्वय र स्तरोन्नतीमा समस्या देखिएको।
- ✓ परियोजना पटक पटक पुन:संरचना गर्दा स्थायित्वको समस्या देखिएको । परियोजनाको दस्तावेजको परिवर्तन विनानै पटक पटक पुन:संरचना गर्दा शुरुको लक्ष्य संग मेल नखाने।

कार्यक्रमगत समस्या:

- ✓ सम्भाब्यता, नीतिगत/कानूनी आधार, सञ्चालन मोडालिटी एवं दिगोपना जस्ता विषयहरुमा पर्याप्त अध्ययन तथा विश्लेषण बिना नै परियोजनाको सुरु वर्ष देखि नै पूर्वाधार विकास विशेषगरी शीत भण्डारमा ठुलो परिमाणमा बजेट विनियोजन गरिएको।
- ✓ यी क्रियाकलाप सञ्चालनमा नीतिगत/ कानूनी र प्रक्रियागत जटिलता उत्पन्न भई हालसम्म सम्पन्न हुन नसकी परियोजनाको समस्याको रुपमा विद्यमान रहेको। परियोजनाका सफलतालाई पनि कोल्ड स्टोरेज र मोबाइल भ्यानको समस्याले ओझेलमा पारेको।

क्रमश...

बजेट तथा स्रोत साधन:

- ✓ १० वर्ष अवधिको लागि रु. १ खर्व ३० अर्व बजेट प्रक्षेपण गरिएको र सो का आधारमा आ.व. २०८०/८१ सम्ममा रु. ९० अर्व २२ करोड विनियोजन हुनुपर्नेमा रु. ४८ अर्व ४९ करोड ७३ लाख मात्र विनियोजन भएको (५४.००%)।

- ✓ पकेट र ब्लक कार्यक्रमका लागि सशर्त वित्तीय हस्तान्तरणमार्फत स्थानीय तह र प्रदेशमा बजेट पठाइएको तर ब्लक र पकेट विकास कार्यक्रमको नियमित प्रतिवेदन गर्ने प्रणाली विकास हुन नसकेकोले उपलब्धिहरु संस्थागत गरी प्रतिवेदन गर्न कठिनाई भएको ।

- ✓ कार्यालय भवन एवं सवारी साधनको अपर्याप्तता र सवारी साधनहरु जीर्ण अवस्थामा रहेकाले कार्यक्रम कार्यान्वयन र अनुगमनमा समस्या देखिएको ।

नीतिगत/कानूनी व्यवस्था:

- ✓ सहकारी/सामुहिक खेती, करार खेती, कबुलियती खेती (Lease hold Farming) र चक्लाबन्दी सम्वन्धी आवश्यक कानूनहरुको अभाव।
- ✓ उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान उपलव्ध गराउदा वेरुजु कायम भएको र पुनः वजेट वक्तव्यमा सो उल्लेख गरिदा कार्यान्वयनमा समस्या

क्रमश...

प्राविधिक तथा कार्यान्वयन तहको समस्या:

- ✓ वड उड सर्टिफिकेशन भएको विरुवा उपलव्ध हुन नसक्नु (सुन्तलाजातको विरुवा)।
- ✓ विरुवाको गुणस्तरमा समस्या (प्रमाणीकरणको संयन्त्र तयार नभैसकेको)
- ✓ स्याउको उच्च घनत्व रोपण (HDP) को लागि स्रोत विरुवाको समस्या देखिएको
- ✓ आलुको पिविएस दाना विक्री वितरणमा समस्या
- ✓ विद्युत समस्याको कारणले चैते धान क्षेत्र बिस्तार कार्यक्रम प्रभावित भएको (कैलाली)
- ✓ केरामा लाग्ने पनामा रोगको व्यवस्थापन तथा नया प्रजाती TR4 को नियन्त्रण
- ✓ तरकारी बालीमा मूल्यको उतार चढावको समस्या
- ✓ जुनारमा सुडे पुतलीको प्रकोप समाधानमा कठिनाई भएको (कूल २०% क्षति भएको, १० करोड भन्दा वढिको आर्थिक क्षति भएको) (सिन्धुली)
- ✓ मौरीमा मिसावट र आयात हुने सस्तो गुणस्तरहीन महका कारण वजारीकरणमा समस्या
- ✓ अघिल्ला आ. व. हरुमा निर्मित पूर्वाधारहरु पूर्ण रुपमा प्रयोग नहुँदा परियोजनाले मुल्य श्रृखलामा सोचे जस्तो कार्य गर्न नसकेको
- ✓ माछापालक कृषकहरुलाई विमामा जोडिएता पनि क्षतिपूर्ति वापत रकम उपलव्ध हुन कठिनाई भएको।
- ✓ माछा पालक कृषकहरुले विद्युत मीटरमा छूट पाउन नसकेको गुनासो।

अन्य

- पुराना जिर्ण सवारी साधन
- कार्यक्रम तथा कार्यालय संचालन खर्च (ईन्धन, सवारी साधन मर्मत, अनुगमन मूल्याङ्कन खर्च, स्टेशनरी आदि) मा ब्यापक कटौती ।

धन्यवाद